

III. SPRAWOZDANIE

Dyrekcji Prywatnego Gimnazjum

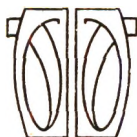
im. Juliusza Słowackiego

(z prawami szkół rządowych, nadanemi reskryptem c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty z dnia 22. grudnia 1911. r. l. 51363)

w Czortkowie

za rok szkolny

1911/12.

NAKŁADEM TOWARZYSTWA SZKOŁY ŚREDNIEJ W CZORTKOWIE
Z Drukarni Jakubowskiego i Sp. we Lwowie

1912

120. 120
Spr. 3.5

Sprawozdanie

z działalności Zarządu Towarzystwa szkoły średniej
w Czortkowie w roku szkolnym 1911/12.

t. j. za czas od dnia 1. lipca 1911. do dnia 1. lipca 1912.

Zwyczajne Walne zgromadzenie Towarzystwa, na którym dokonano wyborów Władz i Organów Towarzystwa, odbyło się dnia 18. listopada 1911. roku. Wobec tego sprawami Towarzystwa kierował częściowo poprzedni, a częściowo nowo wybrany Zarząd.

Skład wybranego na rok ubiegły Zarządu, Komisji rewizyjnej i Sądu polubownego wykazany jest na końcu niniejszego sprawozdania.

Zarząd Towarzystwa odbył w ubiegłym roku administracyjnym 14 posiedzeń, na których zajmowano się gorąco i szczerze sprawami Towarzystwa, a w szczególności zostającego pod jego opieką gimnazjum. Jak wielką i żywą była troska Zarządu o zakład poruczony jego pieczy, tego najlepszym dowodem czas trwania poszczególnych posiedzeń, a mianowicie:

1. posiedzenie z dnia 11. lipca 1911. r. trwało 2 godziny,
2. posiedzenie z dnia 6. września 1911. r. trwało 4 godziny,
3. posiedzenie z dnia 18. września 1911. r. trwało 2 godziny,
4. posiedzenie z dnia 6. października 1911. r. trwało 2 godziny,
5. drugie posiedzenie z 6. października 1911. r. trwało 1 godz.,
6. posiedzenie z dnia 28. października 1911. r. trwało 4 godz.,
7. posiedzenie z dnia 17. listopada 1911. r. trwało 5 godzin,
8. posiedzenie z dnia 2. grudnia 1911. r. trwało 2 $\frac{1}{2}$ godzin,
9. posiedzenie z dnia 2. stycznia 1912. r. trwało 2 godziny,

10. posiedzenie z dnia 29. lutego 1912. r. trwało 3 godziny,
11. posiedzenie z dnia 28. marca 1912. r. trwało 4 godziny,
12. posiedzenie z dnia 18. kwietnia 1912. r. trwało $2\frac{1}{4}$ godziny,
13. posiedzenie z dnia 4. maja 1912. r. trwało 2 godziny,
14. posiedzenie z dnia 13. czerwca 1912. r. trwało $2\frac{1}{2}$ godz.

Świadectwem prawdziwego zainteresowania sprawami Towarzystwa było, że przewodniczący nie odwołał żadnego posiedzenia dla braku kompletu, a na niektórych posiedzeniach nie brakło ani jednego z członków Zarządu. Szczegół w życiu naszych licznych towarzystw, prowadzących nieraz ospały żywot, dość rzadki!

Z końcem marca 1912. roku opuścił Czortków z powodu służbowego przeniesienia do Zaleszczyk p. Józef Isakiewicz, który od dnia 29. czerwca 1909. roku wchodził w skład Zarządu Towarzystwa, zaś od dnia 10. stycznia 1910. roku pełnił z wielką sumiennością czynności sekretarza. Towarzystwo straciło w ustępującym członka, przejętego prawdziwie obywatelskimi uczuciami, kochającego szerokie warstwy narodu i pragnącego światła dla wszystkich. Dobrą służbę wdzięcznie pamięta mu Ojczyzna.

Zarząd troszczył się w ubiegłym roku administracyjnym z jednej strony o należyty rozwój gimnazjum, a z drugiej strony zabiegał u centralnych Władz o upaństwowienie gimnazjum.

Z początkiem roku szkolnego 1911/12. zostali powołani do pełnienia czynności nauczycielskich przy gimnazjum pp. Lesław Chlebek, Józef Rząsa, August Szowa i Adam Tyran. Z dotychczasowych sił nauczycielskich ustąpił z zakładu p. Dymitr Samborski. Naukę rysunków objął w gimnazjum w miejsce dotychczasowego nauczyciela p. Augustyn Starczewski. Dnia 29. lutego 1912. roku zmarł profesor zakładu ś. p. Józef Rząsa, którego pamięć uczcił Zarząd przez gremialny udział w pogrzebie; rodzinie udzielił Zarząd wsparcia wedle możliwości Towarzystwa, a wreszcie poparł gorąco u Tronu prośbę o udzielenie stałej płacy wdowie i sierotom. W miejsce ś. p. Józefa Rząsy powołał Zarząd do pełnienia obowiązków nauczycielskich p. Józefa Mazanka, który też pracował przy zakładzie aż do końca roku szkolnego.

W listopadzie roku 1911. przeprowadził lustrację zakładu Dr. Karol Opuszyński, c. k. krajowy inspektor szkolny dla gim-

nazyów, a na podstawie wyników tejże lustracyi uzyskako gimnazjum prawo publiczności na rok szkolny 1911/12. W czasie pobytu pana Inspektora odbyli z nim Członkowie Zarządu konferencyę celem wysłuchania opinii Jego co do potrzeb zakładu. Z braków podniósł Dr. Karol Opuszyński tylko jeden, wszelako bardzo dotkliwy, a mianowicie słabą znajomość języka polskiego u znacznej części uczniów klas najniższych. Te braki występują zwłaszcza u młodzieży izraelskiej, która nie dba w kółku rodzinnem o używanie języka polskiego. Młodzież uczęszczająca do gimnazjum pragnie zająć w przyszłości naczelne stanowiska w kraju i narodzie. Do pełnienia takich posterunków jest niezbędnem dzielne władanie słowem i dlatego też Zarząd polecił gronu nauczycielskiemu rozwinięcie jak największej staranności w tym kierunku, by poprawić sprawność językową u uczniów. Dla uczniów najstarszych w języku polskim zaprowadzono przeto w II. półroczu osobny kurs języka polskiego.

Z początkiem roku szkolnego 1911/12. zostało przeniesionem nasze gimnazjum z dotychczasowego pomieszczenia w domu p. Samuela Gettera do budynku „Kółka rolniczego“ na Wygnance. I ten budynek posiada liczne braki, ale w każdym razie został on wystawiony dla szkoły i zawiera przynajmniej stosowną ilość obszernych sal, w których zakład rozwinąć się może. W budynku tym urządzono również pomieszkanie dla Dyrektora zakładu, co oczywiście umożliwiło lepszy nadzór młodzieży i jej pracy naukowej. Jak najrychlejsza budowa gmachu gimnazyalnego jest w każdym razie wskazaniem najbliższej przyszłości.

W roku szkolnym 1911/12. liczył zakład pięć klas gimnazyalnych, z których I-sza obejmowała dwa oddziały. Wobec wyników egzaminu wstępnego do I-szej klasy z końcem roku szkolnego 1911/12. jest rzeczą oczywistą, że i w najbliższym roku szkolnym klasa I-sza i II-ga będą obejmowały po dwa oddziały, a gimnazjum nasze wstąpiło niejako w okres kapitalistycznej produkcyi, będącej charakterystyczną cechą niemal wszystkich gimnazyów naszego kraju. Zwrócić należy uwagę na szczegół, że wszystkie miasta będące stolicami powiatów, otaczających powiat czortkowski, posiadają gimnazyja bądźto rządowe, bądźto prywatne (Buczacz, Zaleszczyki, Borszczów, Husiatyn i Trembowla). Gimnazjum czortkowskie jest

więc ograniczonem przeważnie na młodzież tylko z jednego powiatu czortkowskiego i to młodzież prawie wyłącznie polską (w roku szkolnym 1911/12. otwarto w Czortkowie gimnazjum rusko-ukraińskie). Mimo tych licznych zakładów sąsiednich nasze gimnazjum gwałtownie się wzmacnia, a wzrost ten jest objawem głodu naukowego społeczeństwa, nieżalującego żadnych ofiar materialnych przy zdobywaniu wiedzy dla młodego pokolenia. Silny napływ młodzieży do naszego gimnazjum dowodzi również nieograniczonego zaufania społeczeństwa, którego wszystkie sfery szukają nauki dla swych dzieci w gimnazjum czortkowskiem.

Dla baczego obserwatora społecznego coraz ciekawszą powinna się stawać kwestya tworzenia gimnazyów w naszym kraju. Obecnie istnieją one już niemal we wszystkich miastach powiatowych. Gdzie niema gimnazjum rządowego, tam założyło społeczeństwo gimnazjum prywatne, na którego czele stoi doświadczony kierownik, wysłany przez jedno z gimnazyów rządowych. Państwo zachowało się początkowo wobec tej akcji ozięble, ale musiało ostatecznie ustąpić wobec stanowczej woli całego społeczeństwa. Wprawdzie słyszymy tu i ówdzie legendę o nadmiarze inteligencji, ale są to stanowczo zapatrywania błędne. W chwilach rozstrzygających widzimy u nas na każdym polu tylko brak ludzi. Przyznają to nawet sami kierownicy państwowi, którym nieraz brakuje kandydatów do obsadzenia ważnych i popłatnych stanowisk. Najlepszym dowodem chociażby nasze gimnazjum, dla którego Zarząd z takim trudem wyszukuje siły nauczycielskie. A widzimy, że n. p. w zachodniej części kraju wiele popłatnych stanowisk zajmują przybysze z Zachodu. Gra tu niewątpliwie z jednej strony rolę odwieczny „Drang nach Osten”. Ale ten napór potrafiłoby zwalczyć społeczeństwo, przepojone samo ludźmi wykształconymi. Niemasz więc przesycenia oświatą w naszym kraju, a ponadto nie można odmówić prawa do wiedzy tym, którzy jej pragną.

Młodzież wypełniająca zakład była przedmiotem najgorętszych starań zarządu. Dowodem tego zamianowanie licznych nauczycieli do przedmiotów nadobowiązkowych. Oprócz przedmiotów obowiązujących każdego ucznia udzielano w gimnazjum nauki rysunków, języka francuskiego, śpiewu i muzyki, gimnastyki, a wreszcie wprowadzono w roku bieżącym kurs zręcz-

ności i kartoniarstwa. Ten ostatni przedmiot został zaprowadzonym dzięki subwencji Wydziału krajowego i spodziewać się należy, że zwłaszcza w zimowych miesiącach będzie on dla uczniów rozrywką i urozmaicheniem wśród pracy nad książką.

Zarząd Towarzystwa pragnął pozostawać w jak najbliższym związku z młodzieżą. Dowodem tego hospitacye prezesa Towarzystwa w czasie nauki. Niestety były one tego roku dość rzadkie wobec braku czasu u przewodniczącego. A życzyłyby sobie należało, ażeby społeczeństwo wykonywało jak najbaczniejszy dozór nad szkołą, która powinna być własnością całego społeczeństwa i stać niejako przed jego oczami. Zasada: „Choćby cię smażono w smole, nie mów o tem, co się działo w szkole” już dawno należy do przeszłości. Ludzie chcą wiedzieć o tem, co się dzieje w szkole. Baczego nadzoru szkoły przez społeczeństwo pragną zwłaszcza rozumni nauczyciele. Czują oni doskonale, że przez ten nadzór zdjętymi zostaną z ich bark często niesłuszne zarzuty, a ponadto węzeł ścisłej miłości może połączyć tylko tych, którzy się dobrze znają.

Prawdziwa przychylność całego społeczeństwa czortkowskiego otaczała nasz zakład, czego dowodem był świetny wynik balu, urządzonego po raz pierwszy w zimie roku 1911/12. na dochód ubogiej młodzieży naszego zakładu. Podobnej zabawy dawno nie było w Czortkowie. Pośpieszyli na nią wszyscy, a znaczny dochód zasilił kasę „Bratniej pomocy” uczniów naszego gimnazjum. Urządzony przez młodzież wieczór ku czci narodowych wieszczów Mickiewicza, Słowackiego i Krasińskiego zgromadził w sali „Sokoła” tłumy publiczności. Wszystkie miejsca do ostatniego były zajęte, a to tak liczne zebranie dowodziło także najwyższej przychylności społeczeństwa czortkowskiego dla naszego zakładu.

Dnia 21. czerwca 1912. roku odwiedził gimnazjum im. Juliusza Słowackiego w Czortkowie JE. ks. Arcybiskup Józef Bilczewski, którego przyjęli Zarząd wraz z Gronem nauczycielskiem, jako też młodzież gimnazjalna w pięknie przybranej sali szkolnej. Do ks. Arcybiskupa wygłosili powitalne przemówienia prezes Towarzystwa Dr. Ludwik Grzybowski, dyrektor gimnazjum p. Stanisław Basiński i uczeń V. kl. gimnazjalnej Józef Domański. Po odbyciu egzaminu z nauki religii odpowiedział

dostojny Gość na przemówienia, zapisał swe nazwisko w księdze pamiątkowej i udzielił zakładowi swego błogosławieństwa.

Zarząd Towarzystwa przedkładając projekt budżetu do-
rocznemu Walnemu zgromadzeniu członków z dnia 18. listo-
pada 1911. roku, wyraził obawę, że będzie zmuszonym podnieść
czesne uczniów celem zachowania równowagi kasowej. Na
szczęście obawy te nie tylko spełzły na niczem, ale Zarząd może
się pochlubić nawet dwiema wybitnemi zdobyczami w stosun-
kach finansowych Towarzystwa. Otóż przedewszystkiem od
drugiego półrocza ubiegłego roku szkolnego przeprowadzono
obniżenie czesnego dla wszystkich uczniów z 15 na 12 koron
miesięcznie. Obniżenie to oznacza 30 koron rocznie dla każdego
ucznia i stanowi dla naszego niezamożnego społeczeństwa wy-
bitną ulgę. Oprócz tego udzielał Zarząd uczniom zakładu
bądźto całkowitego, bądźto częściowego uwolnienia od za-
płaty czesnego i to w tej mierze, że nie było żadnej praw-
dziwej potrzeby, któraby nie znalazła posłuchu u Zarządu.

Równocześnie z troską o młodzież nie zapominał Zarząd
o licznej już teraz grupie pracowników w gronie nauczyciel-
skim, starając się o ich najlepsze wyposażenie i regulując po-
bory nauczycieli gimnazjum z dniem 1. stycznia 1912. roku.
Płaca egzaminowanych zastępców nauczycieli wynosi od tego
dnia począwszy 2400 koron rocznie, zaś nieegzaminowanych
zastępców nauczycieli 2200 koron rocznie. Jesteśmy więc już
bardzo blizkimi najdalej idących żądań samego stanu nau-
czycielskiego, a zadaniem przyszłego Zarządu będzie uczynić
zadość jeszcze dalszym słusznym żądaniom członków zawodu
nauczycielskiego, pracujących przy naszym gimnazjum. Przy
tej sposobności należy podnieść, że nasze Towarzystwo na-
leży do tych z prywatnych gimnazyów, które najlepiej wy-
nagradza swych nauczycieli, zaś przewyższa w poważnej mie-
rze płace pobierane przez nauczycieli w szkołach państwowych.

Zarząd nie skąpił też grosza na zaopatrywanie gabinetów
naturalistycznego i fizykalnego, na zakupno map, obrazów ścien-
nych oraz książek do biblioteki uczniów.

Będąc wiernym tradycyi, nie zaniedbał Zarząd starań o uzy-
skanie poparcia dla gimnazjum czortkowskiego u czynników
rządowych, a starania te obejmowały następujące czynności:

1. W dniach 21. i 23. lipca 1911. roku udała się do Lwowa
deputacya Towarzystwa, w skład której wchodzili prezes Dr.

Ludwik Grzybowski, zastępca prezesa ks. Albert Nowiński, członek Zarządu i burmistrz miasta p. Ludwik Noss oraz dyrektor gimnazjum p. Stanisław Basiński. Deputacya powyższa przedstawiła się Jego Ekscelencyi Panu Namiestnikowi oraz JWP. Wiceprezydentowi c. k. Rady szkolnej krajowej, została przez obu tych panów przychylnie przyjęta i uzyskała przyrzeczenie subwencyi z funduszków państwowych dla gimnazjum czortkowskiego.

2. W dniach 12. i 13. października 1911. roku bawiła deputacya Towarzystwa we Wiedniu. Składała się ona z prezesa i wiceprezesa Towarzystwa, oraz z jego skarbnika p. Józefa Kubeca. Deputacya ta przedstawiła sprawę naszego gimnazjum ministrowi oświaty JE. hr. Stürghkowi, ministrowi dla Galicyi JE. Zalewskiemu, ministrowi sprawiedliwości JE. Dr. Hohenburgerowi, prezesowi Koła polskiego JE. Dr. Bilińskiemu, radcy ministerjalnemu hr. Krappłowi, a wreszcie bawiącemu chwilowo we Wiedniu JE. Namiestnikowi dla Galicyi. Wskutek nieobecności we Wiedniu posła ziemi czortkowskiej hr. Jerzego Baworowskiego użyczyli deputacyi poparcia i opieki posłowie Dr. Buzek, Płaś i hr. Lasocki, za co im w tem miejscu składa się serdeczne podziękowanie. Zjawienie się deputacyi we Wiedniu było bardzo na czasie, gdyż sprawa subwencyi dla naszego gimnazjum została w zupełności w projekcie budżetu przeoczoną i przypomniiała ją dopiero nasza deputacya.

3. Dnia 1. listopada 1911. roku bawił w Czortkowie JE. Prezydent c. k. Sądu krajowego wyższego we Lwowie Dr. Aleksander Mniszek Tchórznicki przy sposobności otwarcia Sądu obwodowego. Skorzystał z tego Zarząd naszego Towarzystwa i udał się do niego na audyencyę, na której prosił o poparcie u wyższych Władz sprawy gimnazjum, obecnie już w Czortkowie bardzo potrzebnego także i dla dzieci licznych urzędników sądowych. Oczywiście JE. pan Prezydent, Sąd krajowego wyższego, wogóle nadzwyczaj życzliwie dla Czortkowa usposobiony, przyrzekł poparcie naszych żądań w tym kierunku. Bawiącemu równocześnie w Czortkowie posłowi Jerzemu hr. Baworowskiemu także przypomniano sprawę naszego gimnazjum.

4. Owocem zabiegów Zarządu oraz starań posła ziemi czortkowskiej było uzyskanie dla Towarzystwa za rok 1911. dodatkowej subwencyi w kwocie 5000 koron, zaś na rok 1912.

subwencji w kwocie 10.000 koron. Dzięki tym subwencjom był Zarząd w stanie z jednej strony obniżyć powszechnie czesne dla uczniów gimnazjum, z drugiej zaś strony przeprowadzić regulację plac grona nauczycielskiego.

5. Dnia 13. kwietnia 1912. roku odbyło się plenarne posiedzenie c. k. Rady szkolnej krajowej we Lwowie, na którem uchwalono przedstawić c. k. Ministerstwu wyznań i oświaty wniosek na upaństwowienie prywatnego gimnazjum w Czortkowie. Wniosek ten został przesłany c. k. Ministerstwu wyznań i oświaty.

6. Wobec tego wniosku udała się dnia 22. maja 1912. roku do Wiednia deputacya Zarządu Towarzystwa, złożona z prezesa Towarzystwa i jego wiceprezesa. Deputacya ta bawiła we Wiedniu dnia 23. i 24. maja b. r., przedstawiła się ministrowi oświaty Drowi Hussarekowi, ministrowi skarbu Zalewskiemu, ministrowi dla Galicyi Długoszowi, ministrowi sprawiedliwości Drowi Hohenburgerowi, prezesowi Koła polskiego Drowi Leowi, a wreszcie radcom ministeryalnym bar. Krapplowi i Köllerowi. Deputacya otrzymała od miarodajnych czynników zapewnienie, że z dniem 1. stycznia 1913. roku polskie prywatne gimnazjum w Czortkowie zostanie upaństwowione. Wprawdzie obecnie nie da się przewidzieć, czy te przyrzeczenia zostaną ściśle co do terminu dotrzymane, gdyż położenie polityczne jest niepewnem, a skarb austriacki na szkoły zawsze pusty, ale w każdym razie spełnił Zarząd swój obowiązek ustawicznego przypominania wyższym władzom państwowym o gimnazjum w Czortkowie. Deputacya wiedeńska korzystała tym razem z opieki posłów hr. Baworowskiego i uproszonego przez tegoż ostatniego posła Rychlika.

Jeśli udzielone przez zastępców Rządu ostatniej deputacyi we Wiedniu przyrzeczenia się spełnią, to sprawę utworzenia w Czortkowie państwowego gimnazjum możnaby uważać za rozwiązaną. Na kontynencie europejskim przyjęła się zasada, że utrzymanie szkół od najniższych do najwyższych należy do Rządu. Wobec tej zasady całkiem słusznie domagamy się przejęcia naszego gimnazjum na fundusz państwowy. Chociaż niewątpliwie i zakłady szkolne prywatne posiadają liczne zalety. Zakłady te, utworzone własną pomocą społeczeństwa, muszą też być bardziej ukochane. Są to owoce wielkiego trudu i wielkich ofiar — ze zakładami takimi spo-

leczeństwo ściśle żyje i zupełnie uzasadniony wpływ na nie wywiera. Zakłady szkolne prywatne są owionięte bardziej obywatelskim duchem i zwolnione od szablonu biurokratyzmu, który pokutuje jeszcze we wielu zakładach rządowych. Gdy wspominamy prywatną szkołę, niechaj nam staje przed oczami słynne liceum krzemienieckie, które właśnie jedynie dzięki prywatnej inicjatywie odegrało tak wielką rolę w stosunkach oświatowych Wołynia.

Zarząd Towarzystwa szkoły średniej w Czortkowie zorganizował w roku szkolnym 1911/12. kursa gimnazyalne dla dziewcząt. Prowadzono je dla I. i III. klasy, gdyż do innych klas nie zgłosiły się uczennice. Utrzymywanie gimnazjum żeńskiego może być w przyszłości bardzo wdzięcznem zadaniem naszego Towarzystwa.

Na razie kończąc rok szkolny 1911/12., składamy najserdeczniejsze podziękowanie wszystkim, którzy w naszej pracy byli nam przez cały rok pomocni czy radą, czy dobrem sercem, czy wreszcie czynem.

W Czortkowie, dnia 30. czerwca 1912. roku.

ZA ZARZĄD:

Zastępca sekretarza:

Apolinary Gulewicz.

Prezes:

Dr. Ludwik Grzybowski.

Skład Zarządu

Towarzystwa szkoły średniej w Czortkowie

w roku szkolnym 1911/12.

Prezes: *Dr. Ludwik Grzybowski*, adwokat krajowy w Czortkowie.

Zastępca prezesa: *Ks. Albert Nowiński*: przeor OO. Dominikanów w Czortkowie.

Sekretarz: *Józef Isakiewicz*, c. k. sędzia, obecnie w Zaleszczykach.

Zastępca sekretarza: *Apolinary Gulewicz*, c. k. oficyał skarbowy w Czortkowie.

Skarbnik: *Józef Kubec*, c. k. sekretarz skarbu w Czortkowie.

Gospodarz: *Bernard Fischler*, nadinżynier c. k. kolei państwowych w Czortkowie.

CZŁONKOWIE ZARZĄDU:

Dr. Józef Blaustein, lekarz sądowy i kolejowy w Czortkowie.

Dr. Seweryn Kimmelman, adwokat krajowy w Czortkowie.

Dr. Izidor Kozower, adwokat krajowy w Czortkowie.

Ludwik Noss, burmistrz miasta Czortkowa.

Dr. Franciszek Sękiewicz, c. k. lekarz powiatowy w Czortkowie.

, KOMISYA REWIZYJNA:

Alojzy Królikowski, zastępca dyrektora banku w Czortkowie.

Eugeniusz Kunisch, urzędnik bankowy w Czortkowie.

Fabian Noworolski, ziemianin na Wygnance.

SĄD POLUBOWNY:

Franciszek de Oedenberg Geringer, zastępca dyrektora banku w Czortkowie.

Michał Iwanusa, c. k. sędzia powiatowy w Czortkowie.

Dr. Stanisław Krokowski, adwokat krajowy w Czortkowie.

Petycja

Towarzystwa szkoły średniej w Czortkowie

w sprawie upaństwowienia gimnazjum.

Czortków, dnia 22. maja 1912. roku.

Do

Wysokiego c. k. Ministerstwa wyznań i oświaty

we Wiedniu.

W Czortkowie istnieje od lat pięciu prywatne gimnazjum, utrzymywane przez Towarzystwo szkoły średniej w Czortkowie.

Dnia 13. kwietnia 1912. roku uchwaliła galicyjska c. k. Rada szkolna krajowa przedstawić Wysokiemu c. k. Ministerstwu wyznań i oświaty wniosek na upaństwowienie tego zakładu. Ta uchwała c. k. Rady szkolnej krajowej odpowiada szerokim potrzebom i pragnieniom, jak to się okazuje z następujących uwag:

1) Miasto Czortków tworzy ze sąsiednimi gminami Czortkowem Starym i Wygnanką jedną terytoryalną i nierozdzielalną całość. Dowodem tego ta okoliczność, że dworzec kolejowy i prywatne gimnazjum znajdują się na Wygnance, zaś szkoła ludowa męska, będąca zarazem szkołą ćwiczeń dla c. k. seminaryum, znajduje się w Czortkowie Starym. Wszystkie te trzy gminy liczą razem około 20.000 mieszkańców, a zostały już nawet wdrożone kroki celem administracyjnego złączenia tych gmin. Po złączeniu tych gmin będzie Czortków jednym ze znaczniejszych miast kraju i byłoby to dla niego rażącą krzywdą, gdyby nie otrzymał państwowego gimnazjum w przeciwieństwie do wielu innych miasteczek w Galicyi, posiadających gimnazya.

2) Czortków jest siedzibą otwartego dnia 1. listopada 1911. r. sądu obwodowego, a zarazem stolicą obwodu czortkowskiego, w którego skład wchodzi 8 sądów powiatowych (Borszczów, Budzanów, Czortków, Husiatyn, Kopyczyńce, Mielnica, Tłuste i Zaleszczyki). Obwód czortkowski liczy przeszło 350.000 mieszkańców i nie posiada żadnego państwowego gimnazjum. Na siedzibę tego gimnazjum jest wskazaniem z natury rzeczy miasto Czortków, a zarazem jako siedziba przeznaczonej dla tegoż obwodu Komendy uzupełniającej. Jak nierównomiernie traktowanym jest obwód czortkowski pod względem zaopatrzenia go w zakłady naukowe, to wynika z porównania tegoż obwodu ze sąsiednimi obwodami stanisławowskim i tarnopolskim. A to obwód stanisławowski ma trzy gimnazya i szkołę realną w Stanisławowie, a po jednym gimnazjum w Buczacu i Tłumaczu. Obwód natomiast tarnopolski ma również trzy gimnazya i szkołę realną w Tarnopolu i jedno gimnazjum w Trembowli. Gdy zaś obwód czortkowski ani jednego podobnego zakładu nie posiada, przeto aż nadto oczywistą jest krzywda całej ludności obwodu czortkowskiego.

3) Miasto Czortków jest siedzibą całego szeregu Władz i Instytucyj publicznych, których pracownicy całkiem słusznie dla swoich rodzin otwarcia gimnazjum państwowego się domagają. W szczególności istnieją w Czortkowie:

a) C. k. Sąd obwodowy wraz z zakładem karnym, liczący co najmniej urzędników	60
b) C. k. Dyrekcya okręgu skarbowego wraz z oddziałem należyciwościowym, licząca co najmniej urzędników.	25
c) C. k. Starostwo powiatowe, liczące z urzędami pomocniczymi urzędników co najmniej	20
d) C. k. okręgowa Inspekcya lasów z urzędnikiem	1
e) C. k. Seminarjum nauczycielskie męskie, liczące nauczycieli co najmniej	10
f) C. k. Urząd pocztowy, telegraficzny i telefoniczny, liczący urzędników	15
g) Wydział Rady powiatowej, liczący urzędników	5
h) C. k. Urząd kolejowy ruchu, liczący urzędników co najmniej	10
i) C. k. Ogrzewalnia kolejowa, licząca urzędników	8

j) C. k. Sekcyja konserwacyi ruchu, licząca urzędników co najmniej	5
k) Stała delegacyja Izby adwokatów, licząca 18 adwokatów i 20 koncypientów czyli razem osób	38
l) C. k. notaryusz z koncypientami	3
ł) Lekarze	10
m) Bank zaliczkowy (zast. Banku krajowego i austro-węgierskiego), liczący urzędników co najmniej	10
n) Inne Instytucye kredytowe i agencye, liczące urzędników	20
o) C. i k. Komenda uzupełniająca 95. p. p., jeden batalion tego pułku i jeden szwadron dragonów, mające co najmniej oficerów i urzędników	40
p) Duchowieństwo gr. kat. i funkcyonaryusze gminni	20

Łącznie więc jest osób ze stanu urzędniczego w Czortkowie najmniej 300, a drugie tyle podurzędników i pomocników kancelaryjnych. Wszystkie te osoby potrzebują dla swych rodzin gimnazyum rządowego i nie są w stanie ponosić w obecnych czasach niesłychanej drożyzny znacznych opłat (po 150 K rocznie od jednego dziecka) w prywatnem gimnazyum, które dotychczas istnieje w Czortkowie.

4) Prywatne gimnazyum, utrzymywane przez Towarzystwo szkoły średniej w Czortkowie, liczy obecnie 5 klas gimnazyalnych, a z dniem 1. września 1912. roku ma zostać otwartą szóstą klasa gimnazyalna. Utrzymywanie takiego ogromnego zakładu dla szerokich warstw całego obwodu przekracza zdolność ubogiego Towarzystwa, zwłaszcza, że w Galicyi istnieje cały szereg miast powiatowych, w których zostały otwarte gimnazya, chociaż miasta te w żaden sposób nie mogą dorównać Czortkowowi, jak n. p. Brzozów, Dembica, Kamionka strumiłowa, Łańcut, Myślenice, Trembowla, Tłumacz, Sokal, Tarnobrzeg.

5) Miasto Czortków jest odległe od sąsiednich gimnazjów w Buczaczu i w Trembowli o 30, względnie o 40 klm i wobec tego nie może korzystać z tych zakładów, które zresztą są ogromnie przepelnione i miejscowym potrzebom zadość nie czynią.

Z powyższych tylko przykładowo przytoczonych względów Zarząd Towarzystwa szkoły średniej uprasza:

Wysokie c. k. Ministerstwo raczy poprzeć jak najgoręcej upaństwowienie z dniem 1. września 1912. roku prywatnego gimnazjum w Czortkowie, utrzymywanego przez Towarzystwo szkoły średniej w Czortkowie.

ZA ZARZĄD:

Zastępca prezesa:

Ks. Albert Nowiński m. p.

Prezes:

Dr. Ludwik Grzybowski m. p.

Za sekretarza:

Apolinary Gulewicz m. p.

Wiadomości szkolne.

I.

Skład grona nauczycielskiego.

a) Nauczyciele stali.

1. **Basiński Stanisław**, dyrektor, mianowany uchwałą Zarządu Tow. szkoły średniej w Czortkowie dnia 1. sierpnia 1909., jako c. k. profesor gimnazjalny VIII. r. w c. k. gimnazjum w Sanoku, otrzymał urlop na rok szkolny 1911/12. rsptem c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 31. maja 1911. L. 9069/IV. celem sprawowania kierownictwa w tutejszem gimnazjum; uczył jęz. pols. w kl. V₃, kaligrafii w kl. I a + b₂, tygodniowo 5 godz.
2. **Chlebek Lesław**, zast. nauczyciela, w I. półr. gospodarz kl. III.; uczył j. polskiego w kl. I a₃ III₃ IV₃, języka łacińskiego w kl. II₆, jęz. greckiego w kl. III₅, razem 20 godz. tygod.; w II. półr. uczył j. polskiego w kl. I b₃ II₄ III₃ IV₃, jęz. niemieckiego w kl. I b₅, razem 18 godz. tygod., nadto był w II. półr. kuratorem Kółka jęz. polskiego.
3. **Ks. Huniowski Aleksander**, katecheta gimnazjalny ob. gr. kat., wikaryusz ekspoz. przy cerkwi we Wygnance; uczył religii gr. kat. w kl. I a + b₁ III₂ IV₂ V₂ i jedna egzorta₂, razem 9 godzin tygod.
4. **Jaremko Stanisław**, jako egz. zast. nauczyciela w Drohobyczu otrzymał urlop celem sprawowania obowiązków nauczycielskich w tutejszem gimnazjum; uczył w I. półroczu: matematyki w kl. I a + b₆ III₃ IV₃ V₃, fizyki w III₂, geografii w I b₂; w II. półr. objął gospodarstwo w kl. III. i skutkiem tego uczył geografii w kl. III₂ zam.

w I b, razem w obu półroczach po 19 godz. tygod.; nadto w II. półroczu pomagał dyrektorowi w czynnościach kancelaryjnych i był kierownikiem kursów żeńskich.

5. **Lenczowski Antoni**, jako zast. naucz. w c. k. gimnazyum w Jarosławiu za urlopem; uczył historyi w kl. I—V₁₂, geografii w Ia₂ II—V₇; w II. półr.: geogr. w Ib₁ zam. w III, razem w obu półroczach po 19 godzin, nadto w II. półr. prowadził specjalny kurs jęz. polskiego w 2 godz. tyg., razem 21 godz.
6. **Mazanek Józef**, zast. naucz. w Wadowicach, za urlopem: w II. półr.: gospodarz kl. Ib, uczył języka łacińskiego w kl. Ib₆ III₆, jęz. greckiego w kl. III₇, razem 17 godz. tyg.
7. **Nowak Andrzej**, zast. naucz., mianowany w II. półr. w c. k. gimnazyum w Trembowli, za urlopem, gospodarz kl. V.; uczył w I. półr.: jęz. łacińskiego w kl. Ib₆, jęz. greckiego w kl. V₅, w II. półr.: j. łacińskiego w kl. II₆ zam. w Ib, razem w obu półroczach po 17 godz. tyg.
8. **Ks. Nowiński Albert**, przeor OO. Dominikanów, zast. katechety gimnazjalnego ob. rz. kat.; uczył rel. rz. kat. w kl. I—V₁₀ + 1 egzorta na tydzień₂, razem 12 g. tyg.
9. **Rauchwerk Baruch**, zast. naucz., w II. półr. mianowany w c. k. gimnazyum w Trembowli, za urlopem, gospodarz kl. Ia; uczył j. niemieckiego w kl. Ia₅ III₄ IV₄ V₄, razem 17 godz. tyg.; nadto w II. półr. był kuratorem Kółka języka niemieckiego.
10. **Rząsa Józef**, zast. naucz., w I. półr. gospodarz kl. Ib, pomagał dyrektorowi w czynnościach kancelaryjnych; uczył j. polskiego w kl. Ib₃ II₄, j. łacińskiego w kl. III₆, j. niemieckiego w kl. Ib₅, razem 18 godz. tyg. — umarł dnia 29. lutego 1912.
11. **Szowa August**, jako egz. zast. naucz. w c. k. realnem gimnazyum w Łańcucie, za urlopem, gospodarz kl. II.; uczył j. niemieckiego w kl. II₄, matematyki w kl. II₃, przyr. w kl. Ia + b₄ II₂ V₃, fizyki w kl. IV₃, razem 19 godz. tyg.
12. **Tyran Adam**, zast. naucz., w II. półr. mianowany w c. k. II. gimnazyum w Nowym Sączu, za urlopem, gospodarz kl. IV.; uczył w I. półr.: j. łacińskiego w kl. Ia₆ IV₆,

j. greckiego w kl. IV₄, razem 16 godz.; w II. półr. nadto j. polskiego w kl. Ia₃, razem 19 godz. tyg.

b) Nauczyciele pomocniczy.

13. **Butykowski Michał**, zast. naucz. w c. k. seminaryum naucz. męskim; uczył języka ruskiego w kl. III₂ IV₂ V₂, razem 6 godzin tygodniowo.
14. **Gulewicz Erazm**, kierownik 4 kl. szkoły męskiej; uczył j. ruskiego w kl. Ia + b₄ II₂, razem 6 g. tyg.
15. **Jaworski Nikodem**, prowizor. naucz. 6 kl. szk. męsk.; uczył gimnastyki w kl. I—V tygodn. 6 godz.
16. **Starczewski Augustyn**, zast. naucz. w c. k. seminaryum naucz. męskim; uczył rysunków odręcznych w kl. I—V tygodn. 6 godzin.

c) Nauczyciel religii Mojżeszowej.

17. **Hecht Gedalie**, stały nauczyciel rel. mojż. dla szkół ludowych w Czortkowie; uczył religii mojż. w kl. I—V tygodniowo godzin 6.

d) Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych.

1. **Lenczowski Antoni** (j. w.), uczył historii ojczystej w kl. IV tygodn. 1 godz.
2. **Poniecki Leon**, naucz. pomocniczy c. k. seminaryum naucz. męsk.; uczył śpiewu w kl. I—V₄, muzyki w kl. I—V₂, razem 6 godzin tygodn.
3. **Starczewski Augustyn** (j. w.), uczył w II. półr. od maja począwszy nauki zręczności (slöjd) w zakresie kartoniarstwa tygodn. 2 godz.

e) Lekarz szkolny.

Dr. Sękiewicz Franciszek, c. k. lekarz powiatowy, docent higieny w c. k. seminaryum naucz. męsk.

II.

Zmiany w Gronie nauczycielskiem

w porównaniu z r. 1911.

1. **Ks. Bienik Mannes** otrzymuje bezpłatny urlop celem poratowania zdrowia na przeciąg r. szk. 1911/12. uchwałą Zarządu z dnia 6. września 1911.
2. **Chlebek Lesław**, kandydat zaw. naucz., mianowany nauczycielem w tut. zakładzie uchwałą Zarządu Tow. szk. śr. z dnia 7. sierpnia 1911.
3. **Mazanek Józef**, kandydat zaw. naucz., mianowany, nauczycielem w tut. zakładzie uchwałą Zarządu z dnia 4. lutego 1912.
4. **Ks. Nowiński Albert**, przeor OO. Dominikanów, obejmuje w zastępstwie ks. Bienika Mannesa, katechetę gimnazjalnego, naukę religii rz. kat. uchw. Zarządu z dnia 6. września 1911.
5. **Rząsa Józef**, zast. naucz., mianowany nauczycielem w tut. zakładzie uchwałą Zarządu z dnia 27. lipca 1911.; umarł dnia 29. lutego 1912.
6. **Samborski Dymitr** uwolniony na własną prośbę uchwałą Zarządu z dnia 30. czerwca 1911.
7. **Szowa August**, egzaminowany kandydat zawodu naucz., mianowany nauczycielem w tut. zakładzie uchwałą Zarządu z dnia 7. sierpnia 1911.
8. **Tyran Adam**, ukończony słuchacz filozofii, mianowany nauczycielem uchwałą Zarządu z dnia 7. sierpnia 1911.
9. **Michał Butykowski**, zast. naucz. w c. k. seminarjum naucz. męsk. w Czortkowie, mianowany pomocniczym nauczycielem uchwałą Zarządu z dnia 6. września 1911.
10. **Jaworski Nikodem**, prowizoryczny naucz. 6 kl. szk. męskiej w Czortkowie, uczył gimnastyki z ramienia Tow. gimnast. „Sokół“ w Czortkowie.
11. **Starczewski Augustyn**, zast. naucz. w c. k. seminarjum naucz. męskim w Czortkowie, mianowany nauczycielem pomocniczym w tut. zakładzie uchwałą Zarządu z dnia 6. września 1911.

III.

Daty odnoszące się do Grona nauczycielskiego

za r. szk. 1911/12.

a/ C. k. Rada szkolna krajowa rozp. z dnia 6. lipca 1912. l. 9234/IV. udziela Stanisławowi Basińskiemu urlopu płatnego na rok szk. 1912/13. celem dalszego sprawowania kierownictwa prywatnego gimnazjum z pols. jęz. wykł. w Czortkowie.

b/ C. k. Rada szk. kraj. pismem z dnia 15. maja 1912. zamianowała zastępcami nauczycieli kandydatów stanu nauczycielskiego: Andrzeja Nowaka i Barucha Rauchwerka w c. k. gimnazjum w Trembowli, Adama Teofila Tyrana w c. k. II. gimnazjum w Nowym Sączu i Józefa Mazanka w c. k. gimnazjum w Wadowicach, udzielając im równocześnie bezpłatnego urlopu do końca bieżącego r. szkolnego celem sprawowania obowiązków nauczycielskich w tut. gimnazjum. Zawiadamiając o tem, poleciła c. k. Rada szkolna krajowa kierownikowi zakładu, by od wymienionych zastępców nauczycieli odebrał w zastępstwie właściwych pp. dyrektorów przepisaną przysięgę służbową. Przysięgę tę złożył p. Andrzej Nowak dnia 21. maja, reszta wyżej wymienionych dnia 20. maja 1912. r.

c/ Rozporz. z d. 6. lipca 1912. l. 9234/IV. udzieliła c. k. Rada szk. urlopu bezpłatnego na rok szk. 1912/13. celem dalszego pełnienia obowiązków nauczycielskich w tutejszym zakładzie następującym członkom Grona: 1) Antoniemu Lenczowskiemu, zastępcy naucz. w c. k. gimnazjum w Jarosławiu, 2) Stanisławowi Jaremce, egzamin. zast. naucz. w c. k. gimnazjum w Drohobyczu, 3) Andrzejowi Nowakowi, zast. naucz. w c. k. gimnazjum w Trembowli, 4) Baruchowi Rauchwerkowi, zast. naucz. w c. k. gimnazjum w Trembowli i 5) Augustowi Szowie, egzamin. zast. naucz. c. k. gimnazjum realnego w Łańcucie.

IV.

Ważniejsze rozporządzenia władz szkolnych.

1) C. k. Ministerstwo W. i O. nadało prawo szkół publicznych tutejszemu Zakładowi rozporządzeniem z dnia 22. grudnia 1911. l. 51363.

2) C. k. Rada szkolna krajowa rozp. z dnia 22. marca 1912. l. 22807/IV. ex 1911. ogłasza, że c. k. Ministerstwo kolei żelaznych reskr. z dnia 7. listopada 1912. l. 37102/6 zarządziło od 1. stycznia 1912. przymus legitymacyjny dla korzystających ze zniżek kolejowych uczniów szkół średnich. Wszyscy uczniowie chcący korzystać ze zniżek kolejowych muszą posiadać karty tożsamości, wystawione przez Dyрекcyę odnośnego zakładu w ten sposób, że odwrotna strona fotografii własnoręcznie i wyraźnie przez ucznia podpisanej ma być zaopatrzona urzędową pieczęcią zakładu, tudzież klauzulą stwierdzającą tożsamość osoby ucznia. Zniżki kolejowe bez takiej karty tożsamości nie będą uznane za ważne.

3) C. k. Rada szkol. kraj. rozp. z d. 10. maja 1912. l. 9102/IV. postanawia, że uczeń występujący z zakładu przed dniem 15. maja otrzymuje świadectwo odejścia bez ogólnego stopnia postępu. Uczeń zaś występujący z zakładu po dniu 15. maja otrzymuje świadectwo odejścia zawierające ogólny stopień postępu, który jeśli jest ujemny, stanowi przeszkodę do przypuszczenia takiego ucznia po wakacjach do egzaminu wstępnego do klasy wyższej.

4) C. k. Rada szkol. kraj. rozp. z d. 14. marca 1912. l. 1050/IV. w myśl rozp. P. Minist. Wyzn. i Ośw. z 5. stycznia 1912. l. 42838 ex 1911. poleca, aby na naukę historii i geografii przeznaczono w II. półroczu klasy V. i I. półroczu klasy VI. po 2 godziny tygodniowo, natomiast, aby w I. półroczu klasy V. i w II. półroczu klasy VI. zniesiono naukę geografii, a pozyskaną w ten sposób jedną godzinę w tygodniu przy-

dzielono nauce historyi. W klasie V. i VI. przyznaje się z historyi i geografii osobne noty.

5) C. k. Rada szkol. kraj. rozp. z d. 26. maja 1911. l. 47586 ex 1910. ogłasza okólnik P. Ministr. Wyzn. i Ośw. z d. 28. sierpnia 1910. w sprawie wpływu cenzur z kaligrafii i rysunków na wynik klasyfikacyjny i postanawia: W szkołach średnich można pozwalać na egzamina poprawcze z obowiązkowej nauki rysunków, jeżeli uczeń z końcem pierwszego półrocza okazał w tym przedmiocie postęp przynajmniej dostateczny. Cenzura z kaligrafii wywiera wpływ tylko w kierunku dodatnim przy ustalaniu ogólnego postępu ucznia z końcem roku szkolnego. Cenzura „dostateczna“ z obowiązkowej nauki rysunków stanowi przeszkodę w przyznaniu „chlubnego uzdolnienia“ do klasy następnej.

6) C. k. Rada szk. kraj. rozp. z d. 21. marca 1912. l. 4847/IV. ogłasza okólnik w sprawie organizowania t. zw. „scoutingu“ wśród młodzieży szkolnej, nadto zabrania organizowania t. zw. „dzikiego scoutingu“, t. zn. patroli i drużyn młodzieży szkolnej, nie kierowanych przez fachowo wykształconych i odpowiedzialnych instruktorów, a przekroczenie tego zakazu ma być najostrzej karane.

7) Pan Minister Wyzn. i Ośw. rozp. z dnia 5. kwietnia 1912. l. 14822 ogłasza okólnik w sprawie trwania roku szkolnego i feryi w szkołach średnich:

W Galicyi zaczyna się rok szkolny 1. września, kończy 30. czerwca. Wakacye trwają zatem od 1. lipca do 31. sierpnia.

Pierwsze półrocze kończy się 31. stycznia, jeżeli jednak dzień ten przypada na niedzielę, 30. stycznia; drugie półrocze zaczyna się 1. lutego, względnie 31. stycznia, ale dzień 1. lutego jest wolny od nauki.

Ferye Bożego Narodzenia trwają w Galicyi zachodniej od 22. grudnia do 7. stycznia włącznie; w Galicyi wschodniej od 22. grudnia do 27. grudnia włącznie (obrządek rzym.-kat.) i od 5. do 10. stycznia włącznie (obrz. grec.-kat.).

Ferye wielkanocne trwają w Galicyi zachodniej od wtorku przed niedzielą wielkanocną do środy po niedzieli wielkanocnej włącznie; w Galicyi wschodniej od środy przed niedzielą wielkanocną do środy po niedzieli wielkanocnej włącznie (dla obu obrządków).

V.

Ważniejsze uchwały Zarządu Towarzystwa szkoły średniej w Czortkowie.

Na posiedzeniu dnia 6. września 1911. uchwalił Zarząd, co następuje:

1) Poruczyć naukę religii rz. kat. ks. Albertowi Nowińskiemu w zastępstwie księdza Bienika Mannesa, znajdującego się na urlopie, przyczem nauka ma być udzielaną w 10 godzinach tygodniowo, a remuneracya za tę czynność wraz z jedną egzortą na tydzień wynosić będzie 1000 K rocznie, płatnych w ratach kwartalnych z dołu.

2) Poruczyć naukę religii gr. kat. dotychczasowemu katechecie ks. Aleksandrowi Huniowskiemu z tem, że nauka ma być udzielaną w 7 godzinach tygodniowo, a remuneracya za tę czynność wraz z jedną egzortą tygodniowo wynosić będzie 600 K rocznie, płatnych kwartalnie z dołu.

3) Poruczyć naukę religii mojżeszowej dotychczasowemu nauczycielowi p. Gedaliemu Hechtowi, przyczem nauka ma być udzielaną w 6 godzinach tygodniowo, a remuneracya za tę czynność wynosić będzie 500 K rocznie, płatnych w ratach kwartalnych z dołu.

4) Poruczyć p. Erazmowi Gulewiczowi, kierownikowi 4 kl. szk. męskiej ludowej w Wygnance, i p. Michałowi Butkowskiemu, zast. nauczyciela c. k. seminaryum nauczycielskiego męskiego w Czortkowie, naukę języka ruskiego z tem, że każdy z nich udzielać będzie po 6 godzin tygod. i pobierać za swą czynność wynagrodzenie po 500 K rocznie, płatnych w ratach miesięcznych z góry.

5) Poruczyć p. Leonowi Ponieckiemu, nauczycielowi śpiewu i muzyki w Czortkowie, naukę śpiewu i muzyki uczniów w gimnazjum z tem, że nauka śpiewu obejmować ma 4 godz.

tygod., zaś muzyki 2 godz. tygod., a wynagrodzenie za tę naukę wraz z należnością za przepisywanie nut ma wynosić 600 K rocznie, płatnych w ratach miesięcznych z góry.

6) Poruczyć naukę rysunków zamianowanemu już poprzednio nauczycielem rysunków p. Augustynowi Starczewskiemu, zast. naucz. przy c. k. seminarjum nauczycielskiem męsk. w Czortkowie, a równocześnie powierzyć mu naukę kartoniarstwa, a to naukę rysunków w 6 godz., zaś naukę kartoniarstwa w 2 godz. tygod. Wynagrodzenie łączne za te czynności wynosić będzie 600 K rocznie w ratach miesięcznych z góry.

Na posiedzeniu dnia 15. września 1911. uchwalił Zarząd:

1) Pensje wszystkich stałych nauczycieli zakładu, którzy złożyli państwowy egzamin nauczycielski, podniesiono do kwoty 2200 t. j. dwa tysiące dwieście K rocznie.

Wszyscy więc członkowie Grona, mający egzamin państwowy, otrzymują od 1. września b. r. powyższą płacę, inni zaś, którzy złożą ten egzamin później, otrzymają podwyżkę o 200 K rocznie z początkiem najbliższego półrocza szkolnego, następującego po owym półroczu szk., w ciągu którego złożą z pomyślnym skutkiem wspomniany egzamin.

Zawiadamiając o powyższej uchwale całe Szan. Grono naucz., ma Zarząd Towarzystwa nadzieję, że będą one zachętą do jak najrychlejszego złożenia egzaminu, a w następstwie tego do tem owocniejszego pełnienia obowiązków zawodowych.

Dalej uchwalił Zarząd Towarzystwa szk. średniej powierzyć, tak jak lat poprzednich, naukę gimnastyki uczniom tuł. gimnazjum polskiemu Towarzystwu gimnastycznemu „Sokół” w Czortkowie. Nauka ta odbywać się ma 6 godz. tygodn., a remuneracya za nią wynosić będzie 700 K rocznie, płatnych w ratach półrocznych. Uchwalono przytem, że nauczyciel gimnastyki ma co 2 tygodnie przedkładać Dyrekeyi gimnaz. program ćwiczeń uczniów.

Na posiedzeniu dnia 28. marca 1912. uchwalił Zarząd:

1. Celem wywarcia wpływu na rodziców i opiekunów młodzieży, ażeby ta ostatnia z większą pilnością do nauk się przykładła, postanawia się wydać odezwę do rodziców i opiekunów z przypomnieniem, że od początku roku odbywają się

w każdą niedzielę konferacye Grona nauczycielskiego z rodzicami i opiekunami uczniów.

2) Uczniowie zakładu Towarzystwa, którzy byli na ostatniej konferencyi okresowej wykazani z 4 lub więcej przedmiotów, a na najbliższej konferencyi okresowej również z tylu przedmiotów wykazani będą, tracą uwolnienie od czesnego.

3) Z końcem roku szkolnego Grono nauczycielskie zakładu na osobnej konferencyi uchwali przedstawić Zarządowi Towarzystwa do zatwierdzenia wykluczenie z zakładu tych uczniów, którzy dla złych postępów i złego zachowania się na to zasługuwać będą.

4) Uchwalono nabyć przybory do nauki kartoniarstwa wedle przedłożonych przez Dyrekcyę zakładu wniosków.

5) Uchwalono wszystkim egzaminowanym nauczycielom zakładu podnieść pensyę z 2.200 na 2.600 K, zaś nieegzaminowanym z 2.000 K na 2.200 K rocznie z ważnością od 1. września 1912. r.

6) Przyznano nauczycielowi, pomagającemu Dyrektorowi w czynnościach kancelaryjnych, począwszy od 1. września 1912. roku remuneracyę w kwocie 400 K. rocznie.

7. Uchwalono w czasie wiosennym i letnim urządzać wycieczki dla młodzieży szkolnej; przyczem na kosztą ugoszczenia młodzieży na każdej wycieczce (z wykluczeniem alkoholów) wyznaczono kwotę 5 K z kasy Towarzystwa.

Dnia 2. stycznia 1912. uchwalono:

W ciągu jednego i tego samego półroczu szkolnego nie-dopuszczalnym jest wnoszenie przez jednego i tego samego ucznia ponownych prośb o uwolnienie od czesnego, wobec czego każda następna prośba przez Dyrekcyę z urzędu odrzuconą być winna.

Z dniem 1. lutego 1912. obniżonem zostało czesne dla uczniów tut. Zakładu z 15 na 12 K miesięcznie.

3) Podniesiono od 1. stycznia 1912. pobory służbowe p. Antoniemu Lenczowskiemu na 2.600 K, zresztą zaś egzaminowanym nauczycielom na 2.400 K, nieegzaminowanym na 2.200 K rocznie.

4) P. Stanisławowi Jaremce za pomaganie Dyrektorowi w czynnościach kancelaryjnych przyznano remuneracyę w kwocie 200 K rocznie w ratach miesięcznych do końca r. szk. 1912.

Dnia 18. kwietnia 1912. :

1) Udzielono p. Andrzejowi Nowakowi urlopu 10-dniowego z powodu przygotowywania się do egzaminu nauczycielskiego.

2) Remunerację za udzielanie nauki jęz. ruskiego w tuł. gimnazjum podniesiono z 500 na 600 K rocznie za rok szk. 1911/12.

3) Zatwierdzono wydalenie jednego ucznia z kl. I. b.

Dnia 13. czerwca 1912. przyznano p. Stanisławowi Jaremce remunerację za kierownictwo kursów żeńskich w kwocie 200 K, płatną dnia 1. lipca 1912.

VI.

Fizyczne wychowanie młodzieży.

W roku szkolnym ubiegłym zmieniły się warunki pomieszczenia młodzieży tutejszego gimnazjum pod względem higienicznym bardzo korzystnie, w porównaniu zwłaszcza z r. szk. 1910/11. Zarząd Tow. szk. średniej wynajął bowiem od 1. września 1912. roku budynek cały od Kółka rolniczego, w którym poprzednio mieściła się szkoła żeńska. Klasy w tym budynku są obszerniejsze i jaśniejsze i w zimie cieplejsze.

Ponieważ budynek ten mieści się przy zbiegu dwóch ulic ruchliwych bardzo, gdyż jedna łączy miasto z dużą wsią Wygnanką, a druga prowadzi z miasta do dworca kolejowego, przeto burmistrz miasta Czortkowa, p. Ludwik Noss, na prośbę Dyrekcyi i Zarządu z poczuciem prawdziwie obywatelskiem w interesie zdrowia młodzieży polecił w dniu posuchy (z wyjątkiem niestety miesięcy wakacyjnych) skrapiać obie ulice wzdłuż budynku zapomocą miejskiego beczkowozu, za co Dyrekcyja wyraża Panu Burmistrzowi m. Czortkowa najgorętsze podziękowanie tem więcej, że budynek gimnazyalny z konieczności mieści się jeszcze dotąd w sąsiedniej gminie wiejskiej Wygnance. Jak poprzednich lat, tak i tego roku udzielało Towarzystwo gimnastyczne „Sokół” sali i nauczyciela na ćwiczenia gimnastyczne dla uczniów gimnazyalnych, za co Towarzystwo w tym roku płaciło 700 K rocznie. Na gimnastykę obowiązani byli uczęszczać wszyscy uczniowie, uwolnić od gimnastyki mogli się uczniowie tylko na podstawie świadectwa, wystawionego po poprzednim zbadaniu przez lekarza szkolnego.

Ćwiczenia gimnastyczne odbywały się w sali gimnastycznej, zaś w dniu pogodny na wolnym powietrzu.

Gry i zabawy odbywały się w ciągu września i od końca kwietnia począwszy, o ile pogoda na to pozwalała,

kilkakrotnie w ciągu tygodnia pod okiem bądźto nauczyciela gimnastyki, bądź innych członków Grona. Również w czasie pauz zabawiali się uczniowie na podwórzu szkolnem.

Wycieczek w okolicę i do lasów najbliższych odbyło się w obu półroczach 22.

Wycieczki te miały na celu częścią zabawę, częścią naukę, n. p. zbieranie okazów przyrodniczych, zapoznanie się z pojęciami geograficznymi i t. p., a więc: badanie zmiany horyzontu, pomiary długości i powierzchni, ćwiczenia w czytaniu mapy sztabowej (1 : 200.000).

Zarząd Towarzystwa w II. półr. wyznaczył na każdą wycieczkę 5 K na posiłek dla młodzieży, zwłaszcza mniej zamożnej, z wyłączeniem jednak zupełnem alkoholów. Kąpieli używali uczniowie w rzece Serecie, płynącej tuż pod miastem.

Celem utrzymania zdrowego powietrza w klasach zapuszczano 3 razy w ciągu roku podłogi w całym budynku olejem, pochlaniającym pył, nadto w czasie pauz przewietrzano klasy starannie.

Większa część klas posiada już ławki systemu dwojaków, zastosowane do wzrostu uczniów.

Arkusze zdrowia, o których w poprzednich sprawozdaniach obszernie pisał lekarz szkolny Dr. Franciszek Sękiewicz, prowadzono i w tym roku w dalszym ciągu.

Za czuwanie nad zdrowiem młodzieży gimnazyalnej i bezpłatną pomoc lekarską w wielu wypadkach, ofiarowaną niezamożnym uczniom tuż zakładu, wyraża Dyrekcya lekarzowi szkolnemu Drowi Franciszkowi Sękiewiczowi szczere podziękowanie.

VII.

Plan naukowy.

Nauka w klasach od I. do V. tutejszego gimnazjum udzielaną była podług planu naukowego, zaprowadzonego w galicyjskich gimnazyach rozporządzeniem c. k. Rady szkolnej kraj. z dnia 2. sierpnia 1909. l. 44242.

Języka ruskiego, jako przedmiotu obowiązkowego dla uczniów publicznych, uczono w tutejszym zakładzie od kl. I—IV. według planu B, znajdującego się w Sprawozdaniu c. k. Rady szk. k. z r. 1902/3., tudzież w okólniku z dnia 31. sierpnia 1903. l. 16927, od V. kl. począwszy według planu poleconego rozporządzeniem z dnia 5. sierpnia 1905. l. 24604, 19. września 1910. l. 45026, 8. grudnia 1910. l. 72581 i 16. listopada 1911. l. 20820.

Plan naukowy dla kl. I—IV. drukowany był w Sprawozdaniu tutejszego gimnazjum za rok 1909/10., dla kl. V. w Sprawozdaniu za r. 1910/11.

Plan naukowy dla kl. VI. podaje się poniżej:

Klasa VI.

Nauka religii 2 godziny tygodniowo.

Według osobnych przepisów.

Język polski 3 godziny tygodniowo.

Czytanie cenniejszych dzieł literatury narodowej od połowy wieku XVI. do końca wieku XVIII. — według wypisów. — Uzupełnienie nauki szkolnej czytaniem domowem (porównaj: lektura obowiązkowa).

Historia literatury (na podstawie lub przy sposobności czytanych wyjątków) od początku do końca wieku XVIII.

Deklamacja — jak w kl. I.

Wypracowania stylistyczne: 3 szk., 2 dom. na półroczu.
— Osobno podany wykaz lektury.

Język ruski.

Czytanie cenniejszych dzieł literatury ruskiej od najdawniejszych czasów aż do końca XVIII. w. — według wypisów. — Uzupełnienie nauki szkolnej czytaniem domowym.

Historja literatury (na podstawie lub przy sposobności czytanych wyjątków) od początku do końca XVIII. w.

Deklamacya — jak w kl. V.

Wypracowania stylistyczne — 5 na półroczu, z tych 3 szkolne, 2 domowe.

Język łaciński 6 godzin tygodniowo.

Lektura 5 godzin. W I. półroczu Salustyusza Jugurta albo Katylinia; z Cycerona przynajmniej jedna mowa przeciw Katylinie; w II. półroczu Eneida Wergiliusza w wolnym wyborze; uczniowie powinni pozyskać pogląd na całą treść i budowę epepej. Wybór z Sielanek i Georgik według uznania nauczyciela.

Nauka gramatyki i stylistyki (1 godzina tygodniowo) oraz wypracowania szkolne jak w klasie V.

Uwaga: We wszystkich klasach stopnia wyższego należy lekturę szkolną uzupełniać według możności nieobowiązkową lekturą domową, kontrolowaną przez nauczyciela.

Język grecki 5 godzin tygodniowo.

Lektura: w I. półroczu: Wybrane partye z Iliady Homera w wymiarze 6—7 ksiąg; w II. półroczu: Wybór z Herodota z szczególnem uwzględnieniem wojen perskich. Prócz tego według możności lektura jednego żywota Plutarcha.

Gramatyka i wypracowania piśmienne jak w kl. V.

Uwaga: Począwszy od klasy VI. należy lekturę szkolną uzupełniać według możności lekturą prywatną, kontrolowaną przez nauczyciela. Można się do tego posługiwać stosowną chrestomatyą.

Język niemiecki 4 godziny tygodniowo.

Gramatyka jak w klasie V.

Lektura: Lektura prozaiczna, jak w klasie V. Poezya epicka i liryczna, łatwiejsze utwory dramatyczne. Memorowa-

nie jak w klasie V. Obowiązkowa lektura domowa jak w klasie V., oprócz tego dłuższe opowiadania i łatwiejsze komedye.

Ćwiczenia w ustnem wyrażaniu myśli jak w kl. V.

Poetyka i stylistyka przy sposobności lektury i na podstawie wiadomości pozyskanych w nauce języka ojczystego (w klasie V.).

Podawanie wiadomości literackich w związku z lekturą, opowiadania z życia najwybitniejszych autorów.

Wypracowania piśmienne jak w klasie V., nadto tematy z historyi powszechnej, z zakresu literatury starożytnej, streszczanie scen dramatycznych, stanowiących całość w sobie zamkniętą.

Osobno podany wykaz lektury domowej i szkolnej.

Historia 3 godziny tygodniowo.

Historia czasów nowożytnych do rewolucyi francuskiej (wyłącznie).

Geografia 1 godzina tygodniowo.

Europa północna, wschodnia i środkowa (z wyłączeniem Austro-Węgier) według tych samych zasad co poprzednio. Rzut oka na Afrykę i Azję.

Matematyka 3 godziny tygodniowo.

Arytmetyka: Logarytmy. Równania stopnia drugiego o jednej niewiadomej, a bardzo łatwe o kilku niewiadomych. Najprostsze równania stopni wyższych, które dadzą się bez forteli sprowadzić do równań stopnia drugiego. Liczby niewymierne, urojone i zespolone, o ile prowadzi do nich rozwiązywanie owych równań. Graficzne przedstawienie funkcyi stopnia drugiego i zastosowanie jej przy rozwiązywaniu równań stopnia drugiego.

Geometria i trygonometria: Funkcye kątów, graficzne ich przedstawienie, zwłaszcza celem wpojenia ich właściwości i związków. Rozwiązywanie trójkątów. Powtórzenie twierdzeń i metod, znanych z nauki i planimetrii i stereometrii, przy sposobności ich porównania z twierdzeniami i metodami trygonometrycznymi. Wielostronne zastosowanie trygonometrii do zadań z zakresu miernictwa w geografii, astronomii i t. d.,

przyczem uczniowie winni sami według możliwości oznaczać elementa określające zapomocą pomiarów (dokonywanych choćby tylko z grubsza).

Historia naturalna 2 godziny tygodniowo.

Zoologia: Somatologia z uwzględnieniem najważniejszych faktów z zakresu fizjologii i higieny. Klasy zwierząt na tle form typowych ze stanowiska morfologiczno-anatomicznego, a w stosownych miejscach także ze stanowiska historii rozwoju z pominięciem wszystkich niepotrzebnych szczegółów systematyki zoologicznej.

Rysunki odręczne 2 godziny tygodniowo.

Według planu nauki, obowiązującego równocześnie w szkołach realnych, z zachowaniem zakresu i rozkładu materiału na poszczególne klasy, atoli z koniecznem ograniczeniem poszczególnych działów ze względu na mniejszą ilość godzin.

Gimnastyka 2 godziny tygodniowo.

VIII.

Lektura.

1) W języku polskim:

Klasa V.: A. Mickiewicz: Pan Tadeusz, Ballady i romanse. Słowacki: Powieści poetyczne. W. Pol: Mohort. Sienkiewicz: Nowele, Zbiór nowel (wyd. Westa) Cz. I. Szajnocha: Szkice historyczne lub Kubala: Szkice historyczne, wedle własnego wyboru ucznia. Krasicki: Myszeis.

Klasa VI.: Kochanowski: Odprawa posłów, Treny. Skarga: Kazania sejmowe (wybór). Szymonowicz: Sielanki (wybór). Kraszewski: Powrót do gniazda. Pasek: Pamiętniki. Sienkiewicz: Krzyżacy. Korzeniowski: Kollokacya, Spekulant. Krasicki: Satyry (wybór). Niemcewicz: Powrót posła. Zabłocki: Sarmatyzm. Korzeniowski: Listopad. Kitowicz: Opis obyczajów (wyd. Jankowskiego).

2) W języku niemieckim:

Klasa V.: Die Heldensage w wydaniu Graesera. Aus dem Leben eines Taugenichts Eichendorfa. Dorfgeschichten Bertholda Auerbacha.

Klasa VI.: Lessing: Minna von Barnhelm, Nathan der Weise, Emilia Galotti. Schiller: Wilhelm Tell.

3) W języku łacińskim:

Kl. III.: Cornelius Nepos: Milciades, Themistocles, Cimon, Aristides, Pelopidas, Epaminondas, Hannibal, reszta na lekturę prywatną.

Kl. IV.: Caesar: De bello Gallico: Lib. I, II, IV, VI. Ks. III. na l. pryw.

Kl. V.: Caesar: De bello Gallico: ks. VII. Ovidius: Tristium ks. IV. 10 Metamorph. I. 89—162 (Cztery pory roku). 262—312 (Potop). 313—415 (Deukalion i Pyrrha). V. 385—437. V. 464—571 (Porwanie Prozerpiny). VI. 146—312 (Niobe). VIII. 183—235 (Daedalos i Ikaros). VIII. 618—720 (Filemon i Baucis). X. 1—63, 72—77 (Orfeusz i Eurydyka). XI. 87—193 (Król Midas). — Fasti: IV. (Arion). XIII. (Zgon Fabiuszów). — Epist. ex Ponto I. 3 (O słodka ojczyzno!). — Livius (w II. półr.) ks. I. (wybór) — ks. XXI. na lekturę domową.

Kl. VI.: Sallustius: B. Iugurthinum — Catilina na lekt. domową. — Cicero: In Catilinam or. I. — or. III. na lekt. dom. — Vergilius: Ecloga I. — V. na lekt. dom. — Georgicon: II. 106—176 (Laudes Italiae). II. 319—345 (Laudes vitae rusticae). — Aeneis: ks. I., II. (w całości), zaś IV. na lekt. domową.

4) W języku greckim:

Kl. V.: Ksenofont: Anabasis w Chrestom: 1, 2, 4, 6, 7, 11, 15, 17. Cyrop: I. 3, 6. — Homera: Iliada: ks. I. i III.

Kl. VI.: Homera: Iliada: ks. VI., VII., XVI., XVIII., XXII., XXIV. (ks. X. i XV. na lekt. dom.). — Herodot: ks. VIII. (ks. VII. na lekt. dom.). — Ksenofont: Memorabilia. Herkules. Przyjaźń.

IX.

Tematy wypracowań pisemnych.

A) W j ę z y k u p o l s k i m :

Klasa V.

1. Jesień. Opis na podstawie ustępów prozaicznych i pieśni o jesieni, zawartych w Wypisach; wreszcie na podst. własnej obserwacji ucznia (szk.).

2. Stosunek poety do społeczeństwa. Na podstawie J. I. Kraszewskiego ust. p. t. Pierwsze kroki (dom.).

3. Treść i myśl którejkolwiek noweli, przeczytanej ze zbioru p. t. Nowela polska cz. I. (wyd. Westa) (szk.).

4. Krótka osnowa powieści poetycznej J. Słowackiego p. t. Jan Bielecki (dom.).

5. Emisaryusz na Litwie za czasów ks. Warszawskiego. Charakterystyka na podstawie ks. Pana Tadeusza (szk.).

6. Kolejna zmiana w duszy nieszczęśliwego ojca. Na podstawie J. Słowackiego: Ojciec zadżumionych (szk.).

7. Wesele wiejskie. Obrazek obyczajowy na podstawie Wiesława Brodzińskiego i ust. z Reymonta Chłopów i miejscowych zwyczajów wiejskich (dom.).

8. Historia starego zamczyska, na podst. II. ks. Pana Tadeusza (szk.).

9. Jak pojmują miłość ojczyzny ks. Piotr Skarga i Karol Libelt? (dom.).

10. Streścić którykolwiek szkic historyczny Szajnochy, poznany na podstawie lektury domowej (szk.).

Stanisław Basiński.

B) W j ę z y k u n i e m i e c k i m :

Klasa V.

1. Ein angenehmer Tag aus meiner Ferienzeit (dom.).

2. Sigurds jugendliche Heldentaten (nach der altnordischen Nibelungensage) (szk.).

3. Die Sündflut (nach Ovids Umwandlungen) (dom.).

4. Roland im Engpass von Roncevalles (freie Wiedergabe eines Vortrags) (szk.).

5. Grażynas heldenmütiger Opfertod (dom.).

6. Schiller in der Karlsschule (szk.).

7. Im Schiller'schen Gedichte: „Die Bürgschaft“ sind die Worte „die Treue ist doch kein leerer Wahn“ zu begründen (dom.).

8. Kriemhildens seelische Vorgänge nach Siegfrieds Ermordung (szk.).

9. Auffassung von Schuld und Sühne im Schiller'schen Gedichte: „Die Kraniche des Ibykus“ (dom.).

10. Die Gründung Roms (nach Livius) (szk.).

11. Der erste Bürgerkrieg in Rom und seine Folgen (dom.).

12. Freie Übersetzung aus dem Polnischen ins Deutsche (szk.).

Bernard Rauchwerk.

C) W j ę z y k u r u s k i m :

Klasa V.

1. Jak poet widzywaje sia do zori? (Stych T. Szewczenka) (szk.).

2. Podii hordoho caria. Na osnovi lektury (dom.).

3. Szczo howoryt kazka narodna pro lastiwku? Na osnovi ust. 10. p. z. Lastiwka (szk.).

4. Opowisty bajku p. z. Soncie ta witer (dom.).

5. Podaty charakterystyky Martina Boruli. Na osnovi lektury (dom.).

6. Zmist werszyka p. z. Cyhan pasiecznyk (szk.).

7. Z pisni „O połku Ihora“: Poworot Ihora na Ruś (szk.).

8. Napysaty deszczo pro najdawnijszu kulture ukrainsko-ruskich plemen (dom.).

9. Jak liczyty liniwstwo? Na pidstawi Propowid' do lynywch ludyj (szk.).

10. Krasa wesny. Na osnovi stycha p. z. Wesna (dom.).

M. Butykowski.

X.

Środki naukowe.

1. Biblioteka nauczycielska jest jeszcze z powodu braku funduszków bardzo skromna. Zakład prenumeruje następujące czasopisma: 1) Rodzina i szkoła wraz z bezpłatnym dodatkiem popularno-naukowym Wiedza i praca. 2) Muzeum (w darze). 3) Dziennik urzędowy c. k. Rady szkolnej krajowej (dar c. k. Rady szk. krajowej). 4) Wiedza i postęp. 5) Wyzwolenie. 6) Czasopismo pedagogiczne (dar c. k. Rady szk. kraj.).

Inwentarz biblioteki doszedł z końcem b. r. szk. do liczby 104. Nadto zakupiono w tym roku encyklopedyę Brockhausa.

2. Biblioteka uczniów. Inwentarz wykazuje 375 dzieł.

3. Biblioteka dla niezamożnej młodzieży obejmuje około 100 podręczników szkolnych, częścią zakupionych z funduszków „Pomocy koleżeńskiej”, częścią darowanych przez młodzież.

4. Gabinet geografii i historii powszechnej obejmuje z końcem b. r. szk. 54 liczb, w czym mieszczą się mapy, globy, obrazy poglądowe, przybory do mierzenia.

5. Gabinet fizykałny. — Inwentarz obejmuje w b. r. 50 liczb.

6. Gabinet przyrodniczy wykazuje wedle inwentarza w r. b. 90 liczb, w czym znajdują się okazy wypchane, preparaty spirytusowe i suche, tablice poglądowe, obrazy, mikroskop syst. Reicherta i przybory do mikroskopowania syst. Walter Siede; Cathcart - Mikrotom popr. przez prof. Lüpke, prócz tego okazy z zakresu chemii i mineralogii.

W ciągu roku otrzymał gabinet kilka darów, a mianowicie:

1) Od WP. Dra Wągrowskiego, em. inspektora sanitarnego: kości mamuta, znalezione na Wygnance.

2) Od WP. Wołoszyńskiego, dzierżawcy folwarku Wawrynowa: parę rogów.

3) Od WP. Banacha, kupca w Czortkowie: wypchany okaz mewy.

4) Od WP. Krzaklewskiego, administratora dóbr w Morelówce: wypchany okaz cietrzewia.

Za dary te wyraża Dyrekcyja wyżej wymienionym WP. uprzejme podziękowanie.

7. Gabinet geometryi i arytmetyki zawiera 12 poz., a mianowicie cyrkle, linie, trójkąty, kątomierze, zbiór brył geometrycznych i t. p.

8. Gabinet rysunków odręcznych zawiera w b. r. szk. 136 pozycyi, wśród których znajdują się trzymadła systemu Żaaka, bryły do rysunku perspektywicznego, naczynia gliniane, motyle w pudełkach oszklonych, zabawki i t. p.

9. Gabinet do nauki zręczności (slöjd). W tym roku dzięki subwencji Wysokiego Wydziału krajowego zakupiono przybory do kartoniarstwa. Inwentarz obejmuje obecnie 84 sztuk, w czem mieszczą się deski lipowe większe i małe do krajania, nożyce, kostki introligatorskie, linie stalowe, noże introligatorskie i cyrkle, obcęgi, młotki, węgielnice, prasy i ramy introligatorskie, lampa do gotowania kleju, toczydło i zapas pewien tektury i różnokolorowych papierów i płótna introligatorskiego.

10. Gabinet dla nauki śpiewu i muzyki wykazuje w b. r. szk. 26 numerów różnych nut, nadto partytury głosowe i kilka instrumentów, jak altówka, trąbki, piccolo.

11. Środki pomocnicze do nauki języka niemieckiego obejmują 5 pozycyi, a to Meinholda: Obrazy do nauki pogładowej.

12. Inwentarz sprzętów i wewnętrznego urządzenia kancelaryi, gabinetów, sali konferencyjnej, korytarzy i klas wynosi obecnie 252 sztuk, w czem mieszczą się obrazy, lampy, wieszadła, spluwaczki, stoły, stolki, stopnie, tablice, ławki itd.

XI.

Sprawozdanie ze slöjdu kartoniarstwa.

Uczniów zapisało się 14 i uczęszczało 14.

Nauka kartoniarstwa rozpoczęła się dnia 2. maja b. r. i odbywała się w 2 godzinach tygodniowo.

Pierwsza lekcya była poświęcona poznaniu narzędzi, przygotowaniu tychże (ostrzenie, pouczenie o obchodzeniu się

z narzędziami) pouczenie o ich użyteczności, o materyale i sporządzaniu kleju i kłajstru.

W następnych lekeyach przerobiono: ćwiczenia w cięciu tektury i oklejaniu krawędzi, jako też i płaszczyzn (figury geometryczne, trójkąt, czworobok, sześciobok, koło).

W ostatnich lekeyach przystąpiono do sporządzenia pudełka. Wszystkich lekeyi dwugodzinnych było sześć.

Czortków dnia 1. lipca 1912.

Augustyn Starczewski.

XII.

Uzupełniający kurs nauki języka polskiego.

Kurs języka polskiego otwarty został w *tut.* gimnazjum wskutek zauważonych braków w słowie i piśmie, zwłaszcza u młodzieży izraelskiej.

Na kurs ten zapisało się 48 uczniów, a mianowicie: z kl. I. a + b — 28 ucz., z kl. II. — 13 ucz., z kl. III. — 6 ucz., razem 47 uczniów.

Nauka obejmowała: głośnie czytanie wzorowych ustępów, opowiadanie, omawianie błędów, spotykanych najczęściej u tutejszych uczniów, dyktaty i poprawianie ich razem z uczniami podczas godzin kursowych.

Prócz tego przerabiano stosownie do potrzeby pewne partye gramatyczne.

W czasie lekeyi zachęcano uczniów do lektury polskiej (łatwe opowiadania z biblioteki szkolnej) i do unikania żargonu w rozmowie poza szkołą.

Nadto starano się wpływać na mniej inteligentnych rodziców Izraelitów w czasie niedzielnych konferencyi wywiadowczych, by dla własnego interesu i dobra synów swych popierali w tych dążeniach szkołę.

Antoni Lenczowski.

XIII.

Sprawozdanie z działalności Kółek naukowych.

A) Kółko języka polskiego.

1. W niedzielę dnia 22. kwietnia 1912. r. o godz. 7-mej rano odbyło się w sali kl. II. zgromadzenie uczniów kl. IV. i V. w obecności Dyrektora, członków Zarządu: pp. Kubeca i Gulewicza Apol., nadto kuratora Kółka p. Chlebka, który przewodniczył. Po przemowie Dyrektora, który w krótkich słowach wyjaśnił cel i zadanie Kółek naukowych młodzieży, a w szczególności Kółka miłośników literatury polskiej, przystąpiono do wyboru Zarządu. Wybrano sekretarzem Pachółkowską, zast. sekr. J. Fränkla z V. kl., bibliotekarzem Józefa Domańskiego z V. kl., jego zast. Halperna z IV. kl., gospodarzem B. Karpfa, zast. gosp. Madeję, skarbnikiem Abr. Schora z IV. kl., zast. skarb. A. Wintera z V. kl. Uchwalono miesięczną wkładkę na bibliotekę Kółka w kwocie 8 halerzy od członka.

Do końca roku odbyły się dalsze następujące posiedzenia :

2. Dnia 28. kwietnia. Halpern z IV. kl. wygłosił Odeę do młodości, którą następnie omawiał w referacie osobnym Jakób Fränkel z kl. V. Po odczytaniu tego referatu i po krótkiej dyskusyi odczytany został wstęp do Pana Tadeusza, a następnie Bielański Zbigniew z kl. V., podawszy genezę epopei A. Mickiewicza, refer. pieśń I. Pana Tadeusza. — Zakończyła dyskusya.

Z gości obecni: Dyrektor, p. Rauchwerk, przewodniczył p. Chlebek.

3. Dnia 4. maja: II. ks. Pana Tadeusza, ref. Gepert Stan. z kl. V., a po krótkiej dyskusyi omawiał Placówkę Prusa B. Karpf z IV. kl. — Zakończyła ożywiona dyskusya.

Obecny jako gość p. Lenczowski — przewodniczył kurator.

4. Dnia 11. maja: III. ks. Pana Tadeusza, ref. Pachółków z V. kl.

Obecny jako gość p. Lenczowski — przewodniczył kurator.

5. Dnia 18. maja: IV. ks. Pana Tadeusza, refer. Präminger z V. kl.

Przygotowania do poranku ku czci Krasinśkiego, a następnie przyjazd Najprzew. ks. Arcybiskupa, a wreszcie intensywniejsza praca szkolna zaprzętnęły czas i umysły młodzieży całkowicie już do końca roku szkolnego.

Jakkolwiek jednak działalność Kółka nie jest na razie, bo nie mogła być, zbyt wydatna, jednak pierwsze kroki już postawione, a początek ten rokuje jak najlepsze nadzieje na rozwój Kółka w następnym roku ze względu na dobre chęci i żywe zainteresowanie się młodzieży.

Za kuratora: —

Stanisław Basiński.

B) K ó ł k o j ę z y k a n i e m i e c k i e g o .

Zu zezwoleniem Dyrektora odbyło się dnia 25. marca 1910. otwarcie Kółka germanistycznego, na którym po zagajeniu przez prof. Rauchwerka o celu i zadaniu Kółka nastąpiło ukonstytuowanie się Zarządu. Urząd sekretarzy pełnili: Präminger, uczeń kl. V., w marcu; Bielański, uczeń kl. V., w maju; a Szankowski, uczeń kl. IV., w czerwcu. Wprowadzono zmianę sekretarzy jedynie dlatego, aby każdemu z członków dać możność ćwiczenia się w języku niemieckim, w którymto języku pisane być musiały protokoły. Skarbnikiem wybrano Pachółkowa, ucznia kl. V., który miał obowiązek ściągać od członków Kółka po 20 halerzy miesięcznie na powstać mającą bibliotekę Kółka. Po wyborze oznajmił przewodniczący, że przedmiotem interpretacji na posiedzeniach Koła będzie „Reineke Fuchs“ Goethego. Dla każdej pieśni przeznaczył przewodniczący w porozumieniu się z członkami referenta i korreferenta, i oświadczył, że po odczytaniu referatów otwarta będzie dyskusya, w której jak największa ilość członków brać powinna udział, aby nabrano wprawy w biegłym władaniu językiem niemieckim.

Posiedzenia Kółka i dyskusya nad wygłoszonymi referatami odbywały się w następującym porządku :

1. Dnia 26/3. Präminger Efroim, kl. V., referent		pieśń
Sonnenschein Dawid, kl. V., korrefer.		
		I. i II.
2. 20/4. Faustówna Emanuela, kl. VI., refer.		pieśń
Margulies Mechel, kl. V., korreferent		
		III. i IV.

3.	Dnia 23/4.	Pundyk Mechel, kl. V., referent	{	pieśń
		Winter Aba, kl. V., korreferent		V.
4.	„ 30/3.	Finkelmanówna Cecylia, kl. VI., ref.	{	pieśń
		Grzybowski Stanisław, kl. VI., korref.		VI.
5.	„ 16/5.	Bieleński Zbigniew, kl. V., referent	{	pieśń
		Schnittlich Leon, kl. V., korreferent		VII.
6.	„ 22/5.	Fischer Leizor, kl. V., referent	{	pieśń
		Wagschal Samuel, kl. V., korreferent		VIII.
7.	„ 2/6.	Fränkel Jakób, kl. V., referent	{	pieśń
		Mannheim Herman, kl. V., korreferent		IX.
8.	„ 9/6.	Pachołków Jan, kl. V., referent	{	pieśń
		Werbicki Roman, kl. V., korreferent		X.

W Czortkowie, dnia 3. lipca 1912.

Bernard Rauchwerk

przewodniczący.

XIV.

Sprawozdanie

z kasy Pomocy koleżeńskiej dla uczniów prywatnego gimnazjum imienia Juliusza Słowackiego w Czortkowie.

PRZYPŁY.

Pozostałość kasowa z roku 1911/12.	279 K 17 h
Klasa I. a i b złożyła w ciągu roku z centowych składek	9 „ 32 „
Klasa II. złożyła w ciągu roku z centowych składek	1 „ 22 „
Klasa III. „ „ „ „ „	25 „ 36 „
Klasa IV. „ „ „ „ „	2 „ 96 „
Klasa V. „ „ „ „ „	— „ 77 „
Z składek do puszeki w kancelaryi gimnazyalnej	12 „ 95 „
Z drobnych datków centowych	2 „ 10 „
Błeczki rozsprzedawane przez uczniów przyniosły	6 „ 24 „
WP. Krawczuk Maciej	2 „ — „
Rabat z zeszytów niemieckich dla klasy V.	— „ 50 „
Rabat z zeszytów polskich dla klasy III.	— „ 80 „
WP. Dr. Karol Opuszyński, c. k. inspektor krajowy	10 „ — „
Za pośrednictwem prof. Lenczowskiego złożyli:	
WP. Bogdanowicz Mieczysław	100 „ — „
„ Tabaczyński	12 „ — „
„ Gałęcki Mieczysław	10 „ — „
„ Torosiewicz	10 „ — „
Zebrało przy stole	8 „ — „
Dochód z wieczorku gimn. ku czei Adama Mickiewicza	190 „ 54 „
WP. Gulewicz Apolinary, c. k. oficyał podatkowy	1 „ — „
Do przeniesienia	684 K 93 h

	Z przeniesienia	684 K 93 h
WP. Juda Wolf Riesel, Borszczów	20 „ — „	
„ Joachim Roller	5 „ — „	
Komitet urządzający przedstawienie „Jasełka“	10 „ — „	
WP. hr. Baworowski Jerzy, poseł do Rady państwa	30 „ — „	
Dochód z balu nauczycieli gimnazyalnych	294 „ 55 „	
WP. Mandel Luzor	60 „ — „	
Młodzież gimn. z okazji imienin dyrektora Basińskiego	23 „ 09 „	
Za pomoc uczniów gimn. Kasa P. W. U.	8 „ — „	
WPani Cielecka z Byczkowic	20 „ — „	
Klasa II. z okazji imienin prof. Lenczowskiego	2 „ 08 „	
N. N. za pośrednictwem prof. Lenczowskiego	5 „ — „	
Kurs żeński gimn. z okazji imienin prof. Lenczowskiego	2 „ 40 „	
Razem	1165 K 05 h	

ROZCHÓD.

Na książki szkolne dla niezamożnej młodzieży z powodu przeważnie nowych podręczników	188 K 86 h
Na cztery pary trzewików	52 „ — „
Zapomoga uczniowi V. klasy	80 „ — „
Za pocięty sznur zwrot	1 „ 80 „
Zapomoga uczniowi klasy II.	20 „ — „
Na farby dla uczniów do nauki rysunków	13 „ — „
Stempel na kwit	— „ 14 „
Razem	355 K 80 h

ZESTAWIENIE.

Przychód za rok szkolny 1911/12.	1165 K 05 h
Rozchód za rok szkolny 1911/12.	355 „ 80 h
Pozostaje więc na rok szkolny 1912/13.	809 K 25 h

złożone na książeczkę Banku zaliczk. Nr. 3.560.

W Czortkowie, dnia 3. lipca 1912.

Stanisław Basiński
dyrektor.

Bernard Rauchwerk
zawiaadowca pom. kol.

KOMISYA SZKONTRUJĄCA :

Stanisław Jaremkó.

Antoni Lenczowski.

Wszystkim wyżej wymienionym WP. Ofiarodawcom, tudzież wszystkim WPanom i Paniom, którzy jako członkowie Komitetu balowego pod przewodnictwem W Pana Stanisława Geperta, inżyniera Rady powiatowej w Czortkowie, przyczynili się do urządzenia i pomyślnego wyniku finansowego z balu gimnazyjalnego, wyraża Dyrekcyja serdeczne podziękowanie.

Kronika zakładu za rok szkolny 1911|12.

Rok szkolny 1911/12. rozpoczął się dnia 3. września 1911. uroczystym nabożeństwem wstępnem w kościele, cerkwi i synagodze. Regularna nauka rozpoczęła się dnia 3. września po poprzednim odczytaniu i objaśnieniu przepisów szkolnych przez pp. gospodarzy klasowych. Zakład w b. r. szkolnym pomieszczony został w nowo wynajętym budynku Kółka rolniczego, znajdującego się w Wygnance. Poświęcenia budynku dokonał ks. Przeor O. Albert Nowiński. Wpisy uczniów do zakładu odbyły się dnia 30. i 31. sierpnia, egzamina wstępne do kl. I. przed wakacjami w dniach 30. czerwca i 1. lipca, po wakacyach 1. i 2. września 1911. r. Egzamina poprawcze odbywały się dnia 29. sierpnia, zaś egzamina wstępne do klas wyższych od II. do V. od 2. do 15. września 1911. r. i od 3. do 5. lutego 1912. r.

Dnia 9. września odbyło się żałobne nabożeństwo w kościele i cerkwi za spokój duszy ś. p. Cesarzowej Elżbiety, w którym wzięła udział młodzież z Gronem nauczycieli. Dnia 4. października, jako w dzień Imienin Najj. Pana Cesarza Franciszka Józefa I., młodzież gimnazjalna udała się wraz z Gronem nauczycieli na uroczyste nabożeństwo do kościoła i cerkwi.

Dnia 6. listopada, jako w dzień jubileuszu setnych urodzin ś. p. poety ruskiego Markiana Szaszkiewicza, odprawiono w cerkwi uroczyste nabożeństwo żałobne za spokój duszy ś. p. poety, poczem cała młodzież gimnazjalna wraz z Gronem nauczycielskiem wysłuchała przystępnego wykładu o życiu i działalności poety, wygłoszonego przez p. Michała Butykowskiego.

Dnia 14., 15., 16. i 19. listopada wizytował zakład c. k. krajowy inspektor szkół średnich Dr. Karol Opuszyński.

Dnia 20. listopada odbyło się za spokój duszy Cesarzowej Elżbiety uroczyste żałobne nabożeństwo w kościele i cerkwi, w którym wziął udział także nasz zakład.

Dnia 29. grudnia 1911. odbył się staraniem młodzieży tut. zakładu wieczorek ku czci wieszczki narodowego A. Mickiewicza, urządzony w sali polskiego Towarzystwa gimnastycznego „Sokół”.

Program tego wieczorku był następujący:

1. Słowo wstępne p. t. Improwizacya Mickiewicza z III. części „Dziadów“ wygłosił Dyrektor.

2. M. Signio: „Kantata”.

3. „Oda do młodości“, deklamacya.

4. Moniuszko: „Fantazye“, solo skrzypcowe z akompaniamentem fortepianu.

5. Jarecki: „Śpiew z nad Wisły“, chór męski.

6. Chopin: „Śpiew z Mogiły“, chór męski.

7. A. Mickiewicz: „Koncert Jankiela“, deklamacya z akompaniamentem fortepianu.

8. Wieniawski: „Kujawiak“, solo skrzypcowe z akompaniamentem fortepianu.

9. „Wiązanka pieśni polskich“ układu L. Ponieckiego, chór mieszany,

10. Słowacki: „Kordyan“ akt III. scena 3., deklamacya zbiorowa.

Publiczność szczelnie wypełniła salę, dochód w kwocie 190 K 54 h zasilil kasę Pomocy koleżeńskiej.

Dnia 31. stycznia 1912. rozdano uczniom wykazy półroczne.

W ciągu roku przystępowała młodzież obu obrządków 4 razy do spowiedzi i komunii św., a przed Wielkanocą w dniach 16—19. marca 1912. r. odbywały się ćwiczenia rekolekcyjne jako przygotowanie do spowiedzi wielkanocnej dla młodzieży rz. kat. pod kierownictwem Przewiel. Przeora OO. Dominikanów we Lwowie, ks. Wincentego Szumskiego, dla gr. kat. młodzieży pod kierunkiem ks. katechety Aleksandra Huniowskiego.

Dnia 5. maja, w niedzielę, wzięła cała młodzież naszego gimnazjum udział w uroczystym obchodzie ku uczczeniu wielkopomnej Konstytucyi 3. maja 1791. r., urządzonym przez Tow. Szkoły ludowej w Czortkowie.

Dnia 8. maja po rannem nabożeństwie w kościele OO. Dominikanów zgromadziła się młodzież tut. gimnazjum wraz

z Prezesem Tow. szk. śred. i kilku członkami Zarządu, tudzież Grono nauczycielskie w sali II. kl., pięknie udekorowanej przez młodzież pod kierunkiem profesorów, celem złożenia życzeń Dyrektorowi zakładu w dniu jego imienin. Po serdecznych przemowach Prezesa Tow. szkoły średniej P. Dra L. Grzybowskiego, seniora Grona nauczycielskiego p. Lenczowskiego i ucznia kl. V. Jakóba Fränkla i po odśpiewaniu pieśni okolicznościowych i podziękowaniu ze strony solenizanta, wręczono Dyrektorowi kwotę 23 K 09 h zebraną przez młodzież na Pomoc koleżeńską, a nadto uczennice kursów żeńskich zamiast kwiatów zebrały 6 K, które przesłane zostały do redakcyi jednego z polskich czasopism na cele szkół kresowych polskich. Nadto na pamiątkę dnia tego namalował nauczyciel rysunków p. Augustyn Starczewski piękny obraz alegoryczny własnego pomysłu z podobizną kierownika zakładu póśród młodzieży szkolnej. Za ten objaw pamięci i szczerzej życzliwości poczuwa się Dyrektor do obowiązku wyrażenia na tem miejscu wszystkim uczestnikom tej miłej dla niego uroczystości najserdeczniejszego podziękowania.

Dnia 5. czerwca odbył się w budynku gimnazyalnym poranek dla uczczenia 100. rocznicy urodzin wieszcza polskiego Zygmunta Krasińskiego z następującym programem:

Po nabożeństwie w kościeła OO. Dominikanów zgromadziła się młodzież wraz z członkami Zarządu Tow. szk. śred., Gronem nauczycielskiem i zaproszonymi gośćmi w pięknie przybranej przez uczniów sali kl. II., połączonej rozsuwalną ścianą z salą sąsiednią, gdzie ustawiła się młodzież szkolna. Po odczycie o znaczeniu i stanowisku Krasińskiego w literaturze polskiej, wygłoszonym przez Dyrektora, nastąpiły produkcye w następującym porządku: 1. Kantata jubileuszowa na cześć Krasińskiego — chór męski. 2. Wyjątki z Przedświtu — deklamacya. 3. Pieśń Chopina do słów Krasińskiego — solo. 4. Ustęp z Słowackiego: Parabola o jaskółce — deklamacya. 5. Studziński: Nokturn.

W dniach od 17. do 26. czerwca 1912. roku dokonał wizytacyi kanonicznej powiatu czortkowskiego Jego Excellencya ks. Arcybiskup metropolita Dr. Józef Bilczewski. Dnia 19. czerwca wzięła cała młodzież gimnazyalna wraz z Gronem nauczycielskiem, stojąc w szpalerze, udział w powitaniu ks. Arcybiskupa, przybywającego o godz. 8. wieczorem z Jagielnicy.

Tego samego dnia po południu młodzież rz. kat. przystąpiła do spowiedzi św., a następnego dnia Najprzew. Arcypasterz komunikował ją i bierzmował.

Dnia 21. czerwca o godz. 3. po południu przybył ks. Arcybiskup do gimnazjum. W sali przystrojonej przez młodzież i profesorów powitał Dostojnego Gościa najpierw Przewodniczący Zarządu, następnie przemówił Dyrektor i uczeń V. klasy Józef Domański. Po katechizacyi odpowiedział wymownie ks. Arcybiskup i pobłogosławił młodzież, poczem na pamiątkę umieścił swój podpis w Kronice zakładu.

Dnia 24. czerwca wzięła udział młodzież z Gronem nauczycielskiem w nabożeństwie żałobnem za spokój duszy ś. p. Cesarza Ferdynanda. Tego samego dnia odbyło się nabożeństwo, kończące rok szkolny, poczem rozdano świadectwa.

Również w tym dniu odbył się egzamin wstępny do I. kl., do którego zgłosiło się 78 uczniów i uczenic, z których przyjęto 73 do I. kl.

XVI.

Statystyka uczniów.

(Liczby drobne oznaczają uczniów prywatnych lub uczenice.)

1. Liczba uczniów :	W klasie						Razem
	I a	I b	II	III	IV	V	
Z końcem r. szk. 1910/11. było	45 ²¹	—	49 ²⁰	16 ⁴	31 ⁴	—	141 ⁵⁸
Z początkiem roku szk. 1911/12. przyjęto . . .	37 ¹⁰	37 ⁷	49 ⁸	37 ¹¹	22 ³	31 ²	213 ⁴¹
+ ¹ hosp.	—	—	—	—	—	—	+ ¹ hosp.
W ciągu roku przybyło	2	2 ¹	5	9	4 ¹	0 ³	22 ⁵
Przyjęto więc razem . .	39 ¹⁰	39 ⁸	54 ⁸	46 ¹¹	26 ⁴	31 ⁵	235 ⁴⁶
+ ¹ hosp.	—	—	—	—	—	—	+ ¹ hosp.
Mędzy przyjętymi było:							
1) tutejszych:							
a) z klas niższych	—	—	46 ⁸	35 ¹¹	14 ³	23 ²	118 ²⁴
b) repetentów	—	—	2	—	6	—	8
2) obcych:							
a) z klas niższych	2	2	6	9	2 ¹	5 ²	26 ³
b) repetentów	—	—	—	—	2	3 ¹	5 ¹
c) na podstawie egzaminu wstęp- nego	37 ¹⁰	37 ⁸	—	2	2	—	78 ¹⁸
+ ¹ hosp.	—	—	—	—	—	—	+ ¹ hosp.
W ciągu roku opuściło zakład	2	5	1	4	2	1	15
Liczba uczniów z koń- cem r. szk. 1911/12. . .	37 ¹⁰	34 ⁸	53 ⁸	42 ¹¹	24 ⁴	30 ⁵	220 ⁴⁶
+ ¹ hosp.	—	—	—	—	—	—	+ ¹ hosp.
2. Mędzy tymi było rodem :							
z miasta Czortkowa,							
Starego Czortkowa,							

	W klasie						Razem
	I a	I b	II	III	IV	V	
Wygnaniki	10 ¹ + ¹ hosp.	20	18	11 ²	9	14 ¹	82 ⁵ + ¹ hosp.
z pow. czortkowskiego	12 ¹	6 ¹	9	10	4	3	44 ²
z sąsiednich powiatów	3	3 ³	12 ¹	12 ²	4 ³	8	42 ⁹
z innych powiatów	11 ⁷	1 ⁴	13 ⁷	8 ⁷	7 ¹	4 ⁴	44 ³⁰
z poza Galicyi	1 ¹	4	—	1	—	1	7 ¹
(z innych krajów Mo- narchii)	—	—	—	—	—	—	—
z innych państw Europy	—	—	1	—	—	—	1
Razem	37 ¹⁰ + ¹ hosp.	34 ⁸	53 ⁸	42 ¹¹	24 ⁴	30 ⁵	220 ⁴⁶ + ¹ hosp.
3. Według języka ojczystego :							
mówiących po polsku	37 ⁹ + ¹ hosp.	32 ⁷	43 ⁸	36 ¹¹	22 ⁴	25 ⁴	195 ³⁸ + ¹ hosp.
mówiących po rusku	—	1	10	6	2	5	24 ⁸
mówiących po nie- miecku	—	1	—	—	—	—	1
Razem	37 ¹⁰ + ¹ hosp.	34 ⁸	53 ⁸	42 ¹¹	24 ⁴	30 ⁵	220 ⁴⁶ + ¹ hosp.
4. Według wyznania było :							
rel. rzym. kat.	22 ⁴ + ¹ hosp.	10 ³	19 ¹	14 ²	8 ¹	7 ¹	80 ¹² + ¹ hosp.
„ grecko-kat.	2 ¹	2 ¹	10 ⁵	6	4	5 ¹	29 ⁸
„ ormiańsko-kat.	1	—	—	—	—	—	1
wyzn. mojżeszowego	12 ⁵	22 ⁴	24 ²	22 ⁹	12 ³	18 ³	110 ²⁶
Razem	37 ¹⁰ + ¹ hosp.	34 ⁸	53 ⁸	42 ¹¹	24 ⁴	30 ⁵	220 ⁴⁶ + ¹ hosp.
5. Wiek uczniów 1. czerwca 1912 :							
10 lat ukończyło	14 ³ + ¹ hosp.	4 ¹	—	—	—	—	18 ⁴
11 „	13 ⁴	5 ³	7 ³	—	—	—	25 ¹⁰
12 „	4 ³	15 ²	9 ¹	8 ³	—	—	36 ⁹
13 „	6	7 ²	11	8 ³	0 ¹	—	32 ⁶
14 „	—	—	18 ²	9 ²	7 ⁴	1	35 ⁴
15 „	—	3	7 ¹	10 ¹	7 ¹	4	31 ³
16 „	—	—	1	6 ¹	5 ²	7	19 ⁸
17 „	—	—	0 ¹	1	3	9 ²	13 ³
18 „	—	—	—	0 ¹	2	5 ³	7 ⁴
19 „	—	—	—	—	—	3	3
więcej niż 20 lat	—	—	—	—	—	1	1
Razem	37 ¹⁰ + ¹ hosp.	34 ⁸	53 ⁸	42 ¹¹	24 ⁴	30 ⁵	220 ⁴⁶ + ¹ hosp.

	W klasie						Razem
	I a	I b	II	III	IV	V	
6. Wedle miejsca pobytu rodziców:							
z Czortkowa, Starego Czortkowa, Wagnanki	26 ² + ¹ hosp.	24 ⁴	34 ⁸	20 ⁴	14 ¹	20 ¹	138 ³⁰ + ¹ hosp.
z powiatu czortkowskiego	11 ¹	8 ¹	8	12 ¹	5	4	48 ³
z innych powiatów Galicyi	0 ⁶	1 ³	10	10 ⁶	5 ³	6 ⁴	32 ²²
z poza Galicyi	0 ¹	—	—	—	—	—	0 ¹
z innych państw	—	—	1	—	—	—	1
z innej części świata	—	1	—	—	—	—	1
Razem	37 ¹⁰ + ¹ hosp.	34 ⁸	53 ⁸	42 ¹¹	24 ⁴	30	220 ⁴⁶ + ¹ hosp.
7. Wedle stanu rodziców było:							
1) właściciele i dzierżawców większych posiadłości	1 ²	2	3 ³	6 ¹	4 ¹	2 ¹	18 ⁸
2) włościan, rolników	9 ²	4	10	11	4	4 ¹	42 ³
3) rzemieślników, przemysłowców	9	11 ³	15	8 ¹	3 ¹	4	50 ⁵
4) kupców	2 ²	7 ¹	6 ²	9 ⁶	4 ¹	11 ²	39 ¹³
5) księży obrz. greckokat.	—	—	—	1	—	—	1
6) urzędników i służb rządowych i autonom.	14 + ¹ hosp.	3 ³	10 ³	3	4 ²	5	39 ⁸ + ¹ hosp.
7) nauczycieli	—	1	—	—	1	—	2
8) oficerów i urzędników wojskowych	0 ¹	1	1	—	1	—	3 ¹
9) notaryuszów, lekarzy, adwokatów	1 ¹	0 ¹	2	0 ¹	—	—	3 ³
10) prywatnych urzędników i oficyalistów	0 ²	4	5	1	—	1	11 ²
11) zarobników dziennych	—	1	—	—	—	—	1
12) wdów	1	—	1	2 ²	3	3 ¹	10 ³
13) sierót po obojgu rodzicach	—	—	—	1	—	—	1
Razem	37 ¹⁰ + ¹ hops.	34 ⁸	53 ⁸	42 ¹¹	24 ⁴	30 ⁵	220 ⁴⁶ + ¹ hosp.

	W klasie						Razem
	I a	I b	II	III	IV	V	
8. Frekwencja na przedmioty nadobowiązkowe :							
1) historia ojczysta					24		24
2) rysunki	10 ⁴	23	17	10 ⁴	8	4	72 ⁸
	+ ¹ hosp.						+ ¹ hosp.
3) śpiew	11	5	4	7	9	9	45
4) muzyka	8	5	9	3	2	9	36
5) gimnastyka	28	32	46	32	16	24	178
6) kurs języka polskiego	10	18	13	6	—	—	47
7) nauka zręczności (kartoniarstwo)	—	—	—	8	4		12
9. Klasyfikacja							
z końcem r. szk. 1911/12.:							
chlubnie uzdolnionych do klasy wyższej	9 ³	3 ²	6	3 ³	4	4 ¹	29 ⁸
	+ ¹ hosp.						+ ¹ hosp.
uzdolnionych do klasy wyższej	22 ⁶	21 ⁵	35 ⁴	29 ⁶	18 ⁴	21	146 ²⁷
na ogół uzdolnionych do klasy wyższej	—	2 ¹	5	3	—	—	10 ¹
przeznaczono do egz. poprawczego	2 ¹	4	4 ¹	3 ³	—	1 ¹	14 ⁹
nieuzdolnionych do klasy wyższej	4	4	3	4	2	4 ¹	21 ¹
Razem	37 ¹⁰	34 ⁸	53 ⁸	42 ¹¹	24 ⁴	30 ⁵	220 ⁴⁶
	+ ¹ hosp.						+ ¹ hosp.

XVII.

Klasyfikacya uczniów za r. 1911|12.

Klasa I a.

Chlubnie uzdolnieni:

Basiński Adam	Grünhaut Zygmunt
Blaustein Karol	Gulewicz Stefan
Fischler Adolf	Urban Adolf
Gołębiowski Władysław	Zakrzewski Franciszek
Ziobrawski Karol.	

Uzdolnieni:

Andrysiak Alojzy	Karpf Michał
Bandurek Antoni	Kasian Julian
Bednarz Władysław	Klahr Mojżesz Ber
Borowski Antoni	Knobloch Eugeniusz
Buczaczer Dawid	Korsan Jan
Chmura Stefan	Kostecki Stefan
Gersten Seweryn	Kostkiewicz Roman
Gromnicki Piotr	Myszsohraj Franciszek
Jankowski Stanisław	Parnes Leon
Jarski Zygmunt	Schwebel Henryk
Karczmar Antoni	Sternberg Izak.

Prywatyci.

Chlubnie uzdolnieni:

Bogdanowicz Michał	Jeger Marcelli
Gulewiczówna Marya Irena (hospitantka).	

Uzdolnieni:

Böhmówna Wilhelmina	Goldberg false Sternberg
Cielecki Zaremba Jerzy	Mojżesz
Friedmann Mojżesz	Roller Maurycy
Sternberg Józefa.	

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 2 ucz. publ.
i jednego prywat., nieuzdolnionych 4.

Klasa Ib.

Chlubnie uzdolnieni:

Bernklau Karol	Matwijewicz Zygmunt
Piotrowski Eugeniusz.	

Uzdolnieni:

Buchsbaum Herz	Mannheim Izaak
Drozdowski Zenon	Margulies Hersz
Felschtiner Abraham	Minasowicz Franciszek
Feuerstein Peretz	Pohrylle Mojżesz
Herman Józef	Schapira Godel
Jäger Wolf	Seńków Kazimierz
Kupfermann Baruch	Sternberg Dawid
Liebmann Emil	Tomaszewski Stanisław
Löbel Chaim	Wallach Izaak
Mann Aron	Zwaryczyk Stanisław
Żółkiewski Michał.	

Na ogół uzdolnieni:

Frantek Jarosław	Karczmar Stefan.
------------------	------------------

Prywatyci.

Chlubnie uzdolnieni:

Krämer Juda	Świdarska Zofia.
-------------	------------------

Uzdolnieni:

Goldsteinówna Perla	Szymańska Anna
Wytrykuszówna Anastazyja.	

Na ogół uzdolniona:

Sękiewiczówna Marya.

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 4, nieuzdolnionych 4.

Klasa II.

Chlubnie uzdolnieni:

Brandmann Otto	Grzybowski Ludwik
Darm Norbert	Łańcucki Feliks
Fränkel vel Griffel Izaak	Mospan Michał.

Uzdolnieni:

Andrysiak Floryan	Kokołski Antoni
Boezan Jan	Koss Aleksy
Bernklau Oskar	Kuta Franciszek
Drażniowski Włodzimierz	Lipeyn Józef
Drozdowski Longin	Ławrów Józef
Dybczak Franciszek	Piątek Emil
Falarz Stanisław	Posaner Selman
Feldmaus Naftali	Rafa Jan
Fischer Chaim	Raucher Herz
Fromm Mechel	Rothenstreich Israel
Getter Abraham	Scherr Jakób
Grünfeld Salomon	Schwarz Izydor
Gumienny Wincenty	Schwarz Mojżesz
Herzog Herman	Serbeński Rudolf
Horowitz Mojżesz	Soś Tymoteusz
Jachnicki Józef	Wasyłkowski Jan
Kleinkopf Norbert	Winter Izrael
Wilkowski Stanisław.	

Na ogół uzdolnieni:

Pasztyka Tadeusz	Reich Chaim
Rath Józef	Wojciechowski Józef
Zarówny Józef.	

Prywatysty.

Uzdolnieni:

Mühlstein Zygmunt	Wasiutówna Helena
Pacześniowski Maryan	Sasnyk Dymitr.

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 4 uczniów publicznych, 4 prywatystów, nieuzdolnionych 3 uczniów publicznych.

Klasa III.

Chlubnie uzdolnieni:

Schwebel Abraham	Steckel Samuel
Wakalski Maryan.	

Uzdolnieni:

Adler Izydor	Kolodnicki Jan
Biberstein Mojżesz	Kunyk Piotr
Bielecki Stanisław	Löbel Leib
Biliński Roman	Mann Naftali
Bolehower Meier	Nagler Mordko
Czajka Dymitr	Prośba Jakób
Domański Jan	Reczyński Jan
Dylak Franciszek	Reiss Izrael
Eisner Józef	Roś Antoni
Fläschner Izydor	Samborski Michał
Fränkel Salomon	Schmidt Maryan
Hochberg Chaim Ber	Serbeński Stefan
Kaczorowski Józef	Stein Aron
Karpf Józef	Sternberg Hillel
Wiesenthal Jakób.	

Na ogół uzdolnieni:

Mandel Leizor	Nowak Franciszek
Rosenzweig Leon.	

Prywatności.

Uzdolnieni:

Liebergallówna Rachela	Sternberżanka Blanka.
------------------------	-----------------------

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 3 uczni publicznych i 3 prywatnych, nieuzdolnionych 4.

Klasa IV.

Chlubnie uzdolnieni:

From Herz	Szankowski Maryan
Karpf Benjamin	Szczęsny Piotr.

U z d o l n i e n i :

Aschkenazy Leopold	Kasian Józef
Bezner Leib	Kohn Jerzy
Bojczuk Jan	Madeja Ludwik
Domański Michał	Margulies Adolf
Finkelmann Ezechił	Noworolski Mieczysław
Goldstein Dawid	Rauchwerk Ignacy
Grzymała Maryan	Schor Abraham
Gulewicz Leon	Uruski Włodzimierz
Halpern Leib	Żółkiewski Miron.

Prywatyci.

U z d o l n i e n i :

Fuchs Mordko	Riesel Dawid.
Nieuzdolnionych 2 uczni publicznych.	

Klasa V.

Chlubnie uzdolnieni :

Pachołków Jan	Sonnenschein Dawid
Präminger Efroim	Werbicki Roman.

U z d o l n i e n i :

Biełański Zbigniew	Geppert Stanisław
Bietkowski Tadeusz	Jägendorf Izrael
Birnbaum Maurycy	Mannhein Herman
Bujniak Franciszek	Margulies Mechel
Domański Józef	Pundyk Mechel
Fischer Abraham	Schapira Izrael
Frantek Włodzimierz	Scherr Dawid
Fränkel Jakób	Schnittlich Jakób Leon
Fränkel Rubin	Wagschal Samuel
Fränkel Szymon	Willner Jonasz
Winter Aba.	

Prywatyci.

Chlubnie uzdolniona :

Speiserówna Zofia.

U z d o l n i o n a :

Feuersteinówna Anna Berta.

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 1 ucznia publicznego, 1 prywatnego, nieuzdolnionych 4 publicznych, 1 prywatny.

XVIII.

Do rodziców i opiekunów.

Wpisy uczniów na rok szkolny 1912/13. odbywać się będą dnia 30. i 31. sierpnia od godz. 8—12. przed południem i od 4—6. po południu. Wszyscy uczniowie winni zgłosić się do wpisu osobiście w towarzystwie rodziców lub opiekunów i przedłożyć świadectwo roczne, tudzież należycie wypełniony rodowód w jednym egzemplarzu, który nabyć będzie można u terecyana gimnazjalnego. Uczniowie zaś nowo do zakładu wstępujący mają się nadto wykazać metryką urodzenia, nadto uiścić 6 K tytułem wpisowego i pierwszej wkładki miesięcznej, tudzież 4 K na środki naukowe, razem 10 K. Dla wszystkich innych uczniów wpisowe wynosi wraz z należnością na środki naukowe 6 K.

Opłata szkolna wynosi obecnie: miesięczne 12 K + 1 K na wkładkę, razem 13 K, a należy je płacić z góry z początkiem każdego miesiąca. Wkładki i czesne może Zarząd na podstawie uchwały osobnej każdego czasu podnieść lub zniżyć wedle potrzeby.

Uczniowie klasy I., chcący ubiegać się o зниження opłaty szkolnej, będą mogli wnieść po pierwszej konferencji klasowej na ręce Dyrekcyi zakładu podanie do Zarządu Towarzystwa szkoły średniej w Czortkowie, zaopatrzone w należycie wystawione świadectwo ubóstwa.

Egzamina wstępne do kl. I. odbywać się będą w dwóch terminach, a mianowicie przed wakacjami dnia 30. czerwca i po wakacjach dnia 1. września*), w obu terminach o godz.

*) Gdyby 1. września wypadł w niedzielę, to egzamin przeniesiony zostaje na 2. września.

8. rano. W każdym z tych terminów rozstrzyga się o przyjęciu lub nieprzyjęciu ucznia stanowczo, a powtórzenie takiego samego egzaminu wstępnego w tym samym lub innym zakładzie jest przed upływem roku bezwarunkowo wzbronione. Uczniowie zapisujący się do kl. I. mają się wykazać, że w roku ubiegłym byli szczepieni lub rewakeynowani.

Ponieważ uczniom niemającym tutaj rodziców nie wolno gdzie indziej mieszkać, jak tylko tam, gdzie Dyrekeya pozwoli. przeto zechcą rodzice i opiekunowie w sprawie umieszczenia uczniów na stancyi zasięgnąć informacji w Dyrekeyi zakładu.

Zakres wymagań przy egzaminie wstępnym do kl. I. jest następujący:

- a) Z religii: wiadomości, których się wymaga według teraźniejszego rozkładu obowiązkowej nauki szkolnej w szkołach 4-klasowych, typu miejskiego.
- b) Z języka wykładowego: Czytanie płynne i wyraziste, objaśnianie odczytanych ustępów pod względem treści i związku myśli — opowiadanie treści większymi ustępami, znajomość części mowy, odmiana imion i czasowników, znajomość zdania pojedynczego, rozwiniętego i rozbiór jego części składowych pod względem składni zgody i rzędu: poprawne napisanie dyktatu z zakresu pojęć znanych uczniom, pisemny rozbiór zdania pojedynczego, rozwiniętego.
- c) Z języka niemieckiego: Czytanie płynne i zrozumiałe, znajomość odmiany rodzajników, rzeczowników, przymiotników i zaimków (osobistych, dzierżawczych, rozkazujących i względnych), odmiany słów posiłkowych i czasowników słabych we wszystkich formach strony czynnej i biernej, tudzież odmiana najwykleszych czasowników mocnych, zasób wyrazów z zakresu pojęć uczniom znanych, poprawne napisanie łatwego dyktatu, którego treść poda się uczniom przed podyktowaniem w języku wykładowym.
- d) Z rachunków: Pisanie liczb do miliona włącznie, biegłość w 4 działaniach liczbami całkowitemi; pewność w tabliczce mnożenia, znajomość ważniejszych miar i wag metrycznych.

Egzamin wstępny do I. klasy w terminach wyżej podanych jest bezpłatny. Za wszystkie inne egzamina tak wstępne jak i prywatne należy się opłata.

Opłata dla hospitantek wynosi 12 K miesięcznie, oprócz wkładki.

Opłata szkolna dla prywatystów (-tek) wynosi 25 koron na półrocze, nadto 5 koron tytułem wkładek miesięcznych.

Egzamina poprawcze odbywać się będą dnia 29. sierpnia, zaś egzamina wstępne do klas wyższych od 4. do 15. września i od 4. do 15. lutego, wreszcie egzamina prywatystów (-tek) z końcem każdego półrocza, a mianowicie w I. półr. dnia 18. i 19. stycznia, w II. półr. dnia 23. i 24. czerwca 1913. roku.

Przy wszystkich tych egzaminach obowiązuje zakres wymagań, określony dokładnie planem naukowym dla gimnazjów galicyjskich (Rozp. c. k. Rady szk. kraj. we Lwowie z dnia 2. sierpnia 1909. l. 44242).

Bursy, utrzymujące uczniów gimnazjalnych tutejszego zakładu, mają uwiadomić Dyrekcyę o składzie lub zmianie każdego Prezydium Zarządu i porozumieć się co do prefekta, którego Zarządy burs mają zamiar zamianować na najbliższy rok szkolny, i to najdalej do 15. sierpnia.

Osoby, zamierzające utrzymywać uczniów na stancyi, obowiązane są zgłosić się osobiście w Dyrekcyi zakładu po odbiór specjalnego regulaminu.

Nowy rok szkolny rozpocznie się uroczystem nabożeństwem dnia 3. września o godz. 9. rano, zaś 4. września rozpocznie się regularna nauka szkolna o godz. 8. rano.

Stanisław Basiński
dyrektor.

XIX.

Nekrolog.

Józef Rząsa, nauczyciel gimnazjum tutejszego, zmarł 29. lutego 1912. w 37. roku życia. Urodzony dnia 10. listopada 1875. w Zarzeczcu, w Galicyi, skończył gimnazjum w Rzeszowie, a wydział filozoficzny na uniwersytecie krakowskim. Przed 13 laty rozpoczął zawód nauczycielski w I. gimnazjum w Nowym Sączu, następnie pracował w gimnazjum II., skąd dla łatwiejszego wyżywienia rodziny zgłosił się do służby w prywatnym gimnazjum w Czortkowie. Nie przeczuwał zmarły, że już po kilku miesiącach przyjdzie mu tutaj spocząć na zawsze i osierocić rodzinę.

Odznaczał się nadzwyczajną pracowitością. W czasie służby nauczycielskiej w Nowym Sączu w pełni sił i życia przebiegał z młodzieżą szkolną okoliczne góry, zwiedzał z uczniami kilkakrotnie Pieniny, cieszył się też serdecznem przywiązaniem młodzieży. Z dawną energią rozpoczął we wrześniu b. r. szkolną pracę na nowym posterunku w Czortkowie.

Nieuleczalna choroba piersiowa przecięła pasmo jego żywota. Pozostawił po 13 latach ciężkiej służby żonę i dwoje dzieci bez zaopatrzenia. Cześć jego pamięci!

A. I.

Sprawozdanie „Bursy polskiej“.

Zarząd Koła T. S. L. im. Kornela Ujejskiego w Czortkowie na posiedzeniu dnia 16. lipca 1905. dał inicjatywę do założenia Bursy polskiej.

Wskutek przychylnie przyjętej odezwy i ofiarności na cel bursy już z dniem 1. września 1905. otwarto bursę, a zarząd objął „Wydział Tow. Bursy polskiej w Czortkowie“.

W pierwszych latach utrzymywano w bursie uczniów szkoły ludowej.

Z powstaniem w Czortkowie gimnazjum pryw. im. Jul. Słowackiego, oraz c. k. seminaryum naucz. męsk. okazała się potrzeba powiększenia lokalu bursy. Zarząd dokładał starań celem nabycia własnego domu, a owe starania przybrały w r. 1909. konkretną formę. Dom, kupiony za kwotę 6470 K, wkrótce okazał się niewystarczającym, to też w r. 1911. przystąpiono do rozszerzenia budynku bursy przez dobudowę. Brak odpowiednich funduszków, tem bardziej, że Tow. Bursy polskiej miało obciążoną realność na kwotę 2733 K 10 h, stał temu zamiarowi na przeszkodzie. Kiedy jednak wzięto pod rozwagę ofiarności jednostek, sprzyjających rozwojowi tejże instytucji tu na kresach i rozumiejących jej cel, przystąpiono do budowy.

Dnia 21. czerwca 1912. dokonał poświęcenia gmachu Bursy polskiej łaskawie uproszony JE. Excel. Arcybiskup Ks. Dr. Józef Bilczewski.

W roku sprawozdawczym było w bursie 23 wychowanków, a to:

- z c. k. seminaryum naucz. męsk. 6,
- z pryw. gimn. im. Jul. Słowackiego 10,
- z szkoły ludowej 6-cio klasowej 7.

Wychowankowie uiszczali opłatę w kwocie 10—20 koron miesięcznie, za to dostawali mieszkanie, wikt, opał, światło i nadzór pedagogiczny, sprawowany przez p. Skibę, prefekta bursy, naucz. 6 kl. szk. lud.

Na 23 wychowanków otrzymało z końcem roku szkolnego 1911/12. stopień celujący 8,
stopień dobry 12,
stopień dostateczny 3.

Zarząd dokłada wszelkich starań, ażeby przedewszystkiem instytucji naszej zapewnić trwałą egzystencję, a owe starania są nader trudne wobec tego, że dług zaciągnięty na budowę wynosi 15.000 koron. Mimo tej troski nie zaniedbuje jednak Wydział obowiązków wychowawczych. Bóg i Ojczyzna, wiara, modlitwa i praca — oto zawołania, które wpaja Zarząd w wychowanków, według których kieruje ich na ludzi, a może w przyszłości zaświadczą, że trudy i ofiary, poniesione dla nich przez społeczeństwo nasze, nie przepadły na marne. Niechaj to przeświadczenie, oparte na zapewnieniu wypowiedzianem na poświęceniu Bursy polskiej w Czortkowie wobec Najprzewielebniejszego naszego Arcypasterza, będzie zapłatą dla tych ofiarnych jednostek, które już naszą instytucję wspomogły, a wezwaniem dla tych, którzy bez wątpienia z pomocą pośpieszą. Czortków w lipcu 1912.

Butykowski Michał
skarbnik Tow. Bursy polskiej.

XXI.

Sprawozdanie „Bursy żydowskiej“.

Towarzystwo „Ezra“ (Pomoc, ku wspieraniu biednej żydowskiej młodzieży szkolnej) w Czortkowie, istniejące od r. 1905., zajmowało się do r. 1910. wyłącznie zaopatrywaniem w odzież i obuwie biednej żyd. młodzieży szkolnej miejscowych szkół publicznych, ponadto zaopatrywało biedną młodzież w książki i przybory szkolne. Z początkiem bieżącego roku szkolnego, z powstaniem wyższego gimnazjum i prawie pełnego c. k. seminarium nauczycielskiego, założono za inicjatywą sekretarza

Towarzystwa Gedalie Hechta, naucz. rel. mojż., „Bursę żydowską“, w której 12 wychowanków (6 z polskiego pryw. gimnazjum im. J. Słowackiego, a 6 z c. k. semin. naucz.) miało umieszczenie, wszyscy za opłatą 20—40 koron mies. Koszta utrzymania bursy pokrywano z opłat wychowanków i dobrowolnych datków obywateli, wszelkie zaś inne dochody, jak dary, subwencye miejscowych instytucji i okolicznego obywatelstwa, obracano na zasilenie funduszu na budowę bursy. Dzięki ofiarności społeczeństwa, bursa rozwija się bardzo dobrze, Towarzystwo „Ezra“ liczy bowiem w bieżącym roku do 200 stale płacących członków, a dochody z każdym rokiem się powiększają.

Przewodniczącym Towarzystwa jest Dr. Seweryn Kimelman, adwokat krajowy; sekretarzem Gedalie Hecht, naucz. rel. mojżesz.; skarbnikiem Jonasz Rosenzweig, kandydat adwokacki; a gospodarzami Jakób Faust, c. k. oficyał sądowy i Dawid Elling, kupiec. Nadzór pedagogiczny sprawowali Bernard Rauchwerk, nauczyciel gimnazjalny i Gedalie Hecht.

W Czortkowie w lipcu 1912. r.

Gedalie Hecht
sekretarz Tow. „Ezra“.

XXII.

Wykaz książek na rok szkolny 1912|13.

Klasa I.

Religia. a) *rit. lat.* Ks. Ślósarz, Katechizm religii katolic. Wydanie 3. Lwów 1908. Opr. 1 K.

b) *rit. gr.* Середній катехизм христ. катол. релігії одобрений австрійським Єпископством. Львів 1906. Opr. 80 h.

Język łaciński. Samolewicz, Związła gramatyka języka łacińskiego. Wyd. 6. Lwów 1907. Opr. 1 K.

Steiner i Scheindler, Ćwiczenia łacińskie dla I. klasy. Wydanie 5. oprac. przez A. Frączkiewicza i F. Próchnickiego. Lwów 1907. Opr. 1 K 20 h.

Język polski. Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 11. Lwów 1910. Opr. 2 K 40 h.

Konarski, Związła gramatyka języka polskiego. Lwów 1911. Opr. 50 h.

Dr. Maryan Reiter, Czytania polskie dla kl. I. z ilustracjami. Lwów 1910. Opr. 3 K.

Język ruski. Według planu B.

Гоцовекий і Огоновский, Методична граматика рускої мови, друге поправлене видане. Львів 1909. Opr. 50 h.

A. Крушельницький, Руска читанка для I. класи. Станіславів 1911. Opr. 2 K 20 h.

Język niemiecki. German-Petelenz-Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla I. klasy. Wyd. 7. Lwów 1910. Opr. 2 K 40 h.

Geografia. Romer, Geografia. Wyd. 2. z atlasem, Lwów 1908. 3 K 20 h.

Historia powszechna. B. Gebert i G. Gebertowa, Opowiadania z dziejów ojczystych. Lwów 1910. Opr. 2 K 20 h.

Matematyka. Ignacy Kranz, Arytmetyka na klasę I. Kraków 1911. Opr. 1 K 50 h.

Jamrógiewicz-Strutyński, Geometria pogładowa. Stopień niższy (dla klasy I., II., III.). Opr. 3 K.

Historia naturalna. Nusbaum-Wiśniowski, Wiadomości z zoologii dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 3. Lwów 1910. Opr. 3 K 60 h.

Rostafiński, Botanika szkolna na klasy niższe. Wyd. 6. Kraków 1907. Opr. 2 K 60 h.

II. Klasa.

Religia. a) *rit. lat.* Ks. Ślósarz, Katechizm religii katol. Wyd. 3. Lwów 1908. Opr. 1 K.

b) *rit. gr.* Середний катихизм християнсько-католицької релігії одобрений австр. Епископатом. Львів 1906. 80 h.

Літургіка. Видане Кругжа катихитів (w druku).

Język łaciński. Samolewicz, Zwięzła gramatyka języka łacińskiego. Wyd. 6. Lwów 1907. Opr. 1 K.

Steiner i Schneidler, Ćwiczenia łacińskie dla II. kl. oprac. przez A. Frączkiewicza i F. Próchnickiego. Wyd. 5. Lwów 1908. 1 K 80 h.

Język polski. Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 11. Lwów 1911. Opr. 2 K 40 h.

Konarski, Zwięzła gramatyka języka polskiego. Lwów 1911. Opr. 50 h.

Dr. Maryan Reiter, Czytania polskie dla II. klasy z ilustracyami. Lwów 1911. Opr. 3 K 40 h.

Język ruski. Według planu B.

Коцовський і Огоновський, Методична граматика рускої мови. Вид. 2. Львів 1911. Opr. 50 h.

А. Крушельницький. Руска читанка для II. класи. Львів 1912. Opr. 2 K 70 h.

Język niemiecki. German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla II. klasy (wyczerpane). Przygotowuje się wydanie szóste zmienione.

Geografia. Siwak, Geografia dla klasy II. i III. Lwów 1911. Opr. 3 K 20 h.

Historia powszechna. Krotoski, Historia powszechna na klasy niższe. Tom I. Kraków 1908. Opr. 2 K 50 h.

Matematyka. Ignacy Kranz, Arytmetyka na klasę II. Kraków 1911. Opr. 1 K 50 h.

Jamrógiewicz-Strutyński, Geometria pogładowa. Stopień niższy. Lwów 1910. Opr. 3 K.

Historia naturalna. Nusbaum-Wiśniowski, Wiadomości z zoologii dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 3. Lwów 1910. Opr. 3 K 60 h.

Rostański, Botanika szkolna dla klas niższych. Wydanie 6. Kraków 1907. 2 K 60 h.

III. Klasa.

Religia. a) *rit. lat.* Ks. Jougan, Liturgika. Wyd. 4. Lwów 1910. Opr. 1 K 40 h.

Ks. Dąbrowski, Historia biblijna Zakonu starego. Wyd. 6. Lwów 1911. Opr. 1 K 70 h.

b) *rit. gr.* Тороньскій А. Історія біблійна Старого завіта. Вид. 2. Львів 1899. Opr. 2 K.

Літургіка, Видане Кругжа Катихитів (w druku).

Język łaciński. Samolewicz-Soltysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 9. Lwów 1909. Opr. 2 K 40 h.
Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla klasy III. Wyd. 5. Lwów 1906. (Wyczerpane, przygotowuje się wydanie 6.).

Nepos-Curtius, Chrestomatya. Wyd. Frączkiewicz. 2 K 30 h.

Język grecki. Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. Wydanie 3. Lwów 1902. Opr. 3 K 40 h.

Fiderer, Gramatyka języka greckiego. Wyd. 4. Lwów 1909. Opr. 3 K.

Winkowski-Taborski-Passowicz, Ćwiczenia greckie. Wyd. 3. Lwów 1910. Opr. 3 K.

Język polski. Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 9—11. Lwów 1911. Opr. 2 K 40 h.

Dr. Maryan Reiter, Czytania polskie dla III. klasy z ilustr. (w druku).

Język ruski. Według planu B.

Стоцкій - Гартнер, Руска Граматика. Вид. 2. Львів 1907. (Wyczerpane). Opr. 2 K.

А. Крушельницький, Руска читанка для III. класи (w druku).

Język niemiecki. German - Petelenz - Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla klasy III. Wydanie 5. Lwów 1911. Opr. 2 K 80 h.

Jahner, Deutsche Grammatik. Wyd. 3. i 4. Lwów 1911. Opr. 2 K 20 h.

Geografia. Siwak, Geografia dla klasy II. i III. Lwów 1911. Opr. 3 K 20 h.

Historia powszechna. Dr. Kazimierz Krotoski, Opowiadania z dziejów monarchii austr.-węg. w związku z historią powszechną. Lwów 1910. Opr. 2 K 50 h.

Matematyka. Ignacy Kranz, Arytmetyka na kl. III. Kraków 1910. 1 K 80 h.

Jamrógiewicz - Strużyński, Geometria pogładowa. Stopień niższy. Lwów 1911. Opr. 3 K.

Fizyka. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 6. Kraków 1910. Opr. 2 K.

IV. Klasa.

Religia. a) *rit. lat.* Ks. Dr. Szydelski, Dzieje biblijne Nowego zakonu. Lwów 1910. Opr. 1 K 80 h.

b) *rit. gr.* Тороньский А., История библійна Нового закона. Вид. I. i II. Львів 1901. Opr. 1 K 60 h.

Język łaciński. Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 9. Lwów 1909. Opr. 2 K 40 h.
Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla kl. IV. Wyd. 4. Lwów 1909. Opr. 2 K.

Caesar, Commentarii de bello Gallicio. Wyd. Terlikowski. 1 K 40 h.

Chrestomatya.

Język grecki. Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. Wyd. 3. Lwów 1902. Opr. 3 K 40 h.

Fiderer, Gramatyka języka greckiego. Wyd. 1—4. Lwów 1909. Opr. 3 K.

Winkowski-Taborski-Passowicz, Ćwiczenia greckie,
Wyd. 3. Lwów 1910. Opr. 3 K.

Język polski. Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna.
Wyd. 9—11. Lwów 1910. Opr. 2 K 40 h.
Próchnicki-Wojciechowski, Wypisy polskie. Tom IV.
Lwów 1911. Opr. 3 K 60 h.

Język ruski. Według planu A.
Kokorudz-Konarski, Gramatyka ruska dla Polaków.
Lwów 1900. Opr. 2 K.
Bohdan Łepki, Czytanka ruska. 1904. 1 K 20 h.

Język niemiecki. German-Petelenz-Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla IV. klasy. Wyd. 4. Lwów 1910. Opr. 3 K.
Petelenz, Deutsche Grammatik. Wyd. 3. i 4. Lwów 1911. Opr. 1 K 80 h.
Jahner, Deutsche Grammatik. Wyd. 3. i 4. Lwów 1911. Opr. 2 K 20 h.

Geografia. Majerski, Geografia austr.-węgierskiej monarchii.
Wyd. 5. wyczerpane, przygotowuje się wyd. 6.

Historia powszechna. Zakrzewski, Historia powszechna. Część I.
Wyd. 7. Kraków 1911. Opr. 2 K 40 h.

Matematyka. Dr. J. Mihułowicz, Arytmetyka na kl. IV. Lwów 1911. Opr. 1 K 50 h.
Łomnicki A., Geometria. Część I. dla kl. IV. i V.
Lwów 1911. Opr. 3 K 40 h.

Fizyka. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 6. Kraków 1910. Opr. 2 K.

Mineralogia z chemią. Duchowicz-Wišniowski, Wiadomości z chemii i mineralogii dla klas niższych. Lwów 1911. 2 K 80 h.

V. Klasa.

Religia. a) *rit. lat.* Ks. Jeż, Nauka wiary katolickiej. Część I.
Wyd. 3. Kraków 1911. Opr. 2 K.

b) *rit. gr.* A. Торонський, Христ. катол. догматика фундаментальна і апологетика для клас вищих.
Вид. II. Львів 1906. Opr. 2 K.

Winkowski-Taborski - Passowicz, Ćwiczenia greckie,
Wyd. 3. Lwów 1910. Opr. 3 K.

Język polski. Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna.
Wyd. 9—11. Lwów 1910. Opr. 2 K 40 h.
Próchnicki-Wojciechowski, Wypisy polskie. Tom IV.
Lwów 1911. Opr. 3 K 60 h.

Język ruski. Według planu A.
Kokorudz-Konarski, Gramatyka ruska dla Polaków.
Lwów 1900. Opr. 2 K.
Bohdan Łepki, Czytanka ruska. 1904. 1 K 20 h.

Język niemiecki. German-Petelenz-Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla IV. klasy. Wyd. 4. Lwów 1910. Opr. 3 K.
Petelenz, Deutsche Grammatik. Wyd. 3. i 4. Lwów 1911. Opr. 1 K 80 h.
Jahner, Deutsche Grammatik. Wyd. 3. i 4. Lwów 1911. Opr. 2 K 20 h.

Geografia. Majerski, Geografia austr.-węgierskiej monarchii.
Wyd. 5. wyczerpane, przygotowuje się wyd. 6.

Historia powszechna. Zakrzewski, Historia powszechna. Część I.
Wyd. 7. Kraków 1911. Opr. 2 K 40 h.

Matematyka. Dr. J. Mihułowicz, Arytmetyka na kl. IV. Lwów 1911. Opr. 1 K 50 h.
Łomnicki A., Geometria. Część I. dla kl. IV. i V.
Lwów 1911. Opr. 3 K 40 h.

Fizyka. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 6. Kraków 1910. Opr. 2 K.

Mineralogia z chemią. Duchowicz - Wiśniowski, Wiadomości z chemii i mineralogii dla klas niższych. Lwów 1911. 2 K 80 h.

V. Klasa.

Religia. a) *rit. lat.* Ks. Jeż, Nauka wiary katolickiej. Część I.
Wyd. 3. Kraków 1911. Opr. 2 K.

b) *rit. gr.* A. Тороньский, Христ. катол. догматика фундаментальна і апологетика для клас вищих.
Вид. II. Львів 1906. Opr. 2 K.

VI. Klasa.

Religia. *a) rit. lat.* Ks. Dr. Sieniatycki, Dogmatyka szczegółowa. Wyd. 2. Lwów 1910. Opr. 2 K 20 h.

b) rit. gr. А. Тороньскій, Догматика частна для висших клас, 2. виданг. Львів 1908. Opr. 2 K.

Język łaciński. Sallustius, Bellum Jugurth. Wyd. Sołtysik. Opr. 70 h.

Virgilius, Wyd. Eichler-Rzepiński. Opr. 1 K 60 h.

Cicero, 4 mowy przeciw Katylinie. Wyd. Sołtysik. 70 h.

Plinius. Wyd. Kukula. Opr. 1 K 20 h.

Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 9. Lwów 1909. Opr. 2 K 40 h.

Język grecki. Fiderer, Chrestomatya z pism Xenofonta. Wyd. 1—4. Lwów 1909. Opr. 2 K 40 h.

Homera Iliada. Część I. i II. Wyd. Sołtysik. Część I. 1 K 20 h. Cz. II. 1 K 50 h.

Herodot, Wyd. Terlikowski.

Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. Wyd. 3. Lwów 1902. Opr. 3 K 40.

Fiderer, Gramatyka języka greckiego. Wyd. 4. Lwów 1909. Opr. 3 K.

Język polski. Tarnowski i Wójcik. Wypisy polskie. Część I. Wyd. 4. Lwów 1909. Opr. 3 K 30 h.

Język ruski. Według planu A.

Барвінський, Вибір з українсько-руської літератури для семінарій учительских. Львів 1910. 4 K.

Język niemiecki. Ippoldt u. A. Stylo: Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen. II. Teil. VI. Klasse. Wyd. 2. Lwów 1910. Opr. 3 K 60 hal.

Geografia i Historia powszechna. Zakrzewski, Historia powszechna. Część II. Wyd. 5. Kraków 1908. Opr. 2 K 40 hal.

Zakrzewski, Historia powszechna. Część III. Kraków 1908. Wyd. 4. Opr. 2 K 80 h.

Matematyka. Dziwiński, Podręcznik arytmetyki i algebry dla klas wyższych. Lwów 1910. Opr. 4 K 50 h.

Kranz, Lagarytmy. Wyd. 2. Kraków 1912. 1 K 30 h.

Historya naturalna. Józef Nusbaum, Zoologia dla klas wyższych szkół średnich. Lwów 1909. Opr. 3 K 60 h.

Podręczniki dla nauki religii mojż.:

- Z. Kammerling, Wiara i ustawa, nauka o wierze i powinnościach izraelskich. Lwów 1906.
S. Spitzer, Modły Izraelitów. Kraków 1907.
S. Spitzer, Historya biblijna oraz zasady wiary i moralności. Kraków 1907.
-

